

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра «Економіки, менеджменту та комерційної діяльності»

«Допущений до захисту»
Зав. кафедри ЕМКД
канд. екон. наук., доцент
_____ Тетяна РЯБОВОЛИК

«11» грудня 2024 р.

(протокол засідання кафедри ЕМ та КД
№ 6 від «11» грудня 2024 р.)

Кваліфікаційна робота

на другому (магістерському) рівні вищої освіти
на тему:

**«Організація протидії ризикам в системі економічної безпеки
підприємства»**

Виконав: здобувач вищої освіти
на другому (магістерському рівні)
ОПП «Управління фінансово-економічною
безпекою» спеціальності 073«Менеджмент»
групи УФЕБ-23М

_____ Віталій Петрович Павелко
«11» грудня 2024 р.

Керівник: канд. екон. наук., доцент
_____ Ольга Вячеславівна Кіріченко
«11» грудня 2024 р.

Рецензент: канд. екон. наук., доцент
_____ Тетяна Андріївна Мельник

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ РИЗИКАМ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Економічна сутність ризиків у сучасних умовах та їх класифікація.....	7
1.2. Особливості протидії ризикам в системі економічної безпеки суб'єкта господарювання.....	15
1.3. Засоби оцінки та мінімізації ризиків в контексті забезпечення економічної безпеки підприємства.....	20
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс»	
2.1. Характеристика та економічні тенденції функціонування підприємства.....	25
2.2. Аналіз показників економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» у динаміці.....	30
2.3. Матриця оцінки ризиків діяльності підприємства: ймовірність настання та потенційний вплив.....	38
РОЗДІЛ 3. НОВІТНІЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРОТИДІЇ РИЗИКАМ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс»	
3.1. Пропозиції щодо застосування системи раннього попередження та реагування під час управління ризиками.....	44
3.2. Практичні аспекти протидії ризикам як засіб підвищення економічної безпеки в умовах діджиталізації.....	50
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ.....	62

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи «Організація протидії ризикам в системі економічної безпеки підприємства» обумовлена сучасними викликами, які постають перед підприємствами в умовах нестабільного економічного середовища. У сучасній економіці ризики є невід'ємною частиною діяльності будь-якого підприємства. Висока конкуренція, постійні зміни у законодавстві, глобалізація ринків та вплив цифрових технологій створюють нові загрози для стабільного функціонування бізнесу.

Економічна безпека підприємства є ключовою складовою його успішної діяльності, адже вона дозволяє забезпечити захист фінансових, матеріальних, інформаційних та кадрових ресурсів. Водночас, неефективна організація протидії ризикам може призводити до суттєвих втрат, зниження конкурентоспроможності та навіть банкрутства.

Значення розробки та впровадження системи протидії ризикам зростає в умовах невизначеності, кризових явищ та зовнішніх загроз, таких як економічні санкції, геополітичні конфлікти, кіберзлочинність та пандемії. В таких умовах підприємства повинні забезпечувати комплексний підхід до управління ризиками, що включає ідентифікацію, оцінку, моніторинг і мінімізацію можливих загроз.

Таким чином, дослідження питань організації протидії ризикам в системі економічної безпеки підприємства є *актуальним* і необхідним для формування ефективної системи управління, забезпечення стабільності бізнесу та досягнення його стратегічних цілей.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка теоретичних і методичних основ, а також практичних рекомендацій щодо організації ефективної системи протидії ризикам у структурі економічної безпеки підприємства з метою забезпечення його стабільного функціонування, захисту ресурсів та підвищення конкурентоспроможності.

Відповідно до поставленої мети, основними завданнями дослідження є:

- розкрити економічну сутність ризиків у сучасних умовах господарювання та здійснити їх наукову класифікацію;
- дослідити особливості організації протидії ризикам у системі економічної безпеки суб'єкта господарювання;
- обґрунтувати засоби оцінювання та механізми мінімізації ризиків у контексті забезпечення економічної безпеки підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти організації протидії ризикам у системі економічної безпеки підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах виникнення та впливу ризиків.

Базою дослідження є товариство з обмеженою відповідальністю «ГУДЕКС ЕкоСервіс», яке спеціалізується на наданні послуг. Діяльність підприємства розглянуто з метою оцінки ризиків, що виникають у сфері послуг, та розробки ефективних заходів щодо забезпечення його економічної безпеки.

У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних *методів*. Зокрема, метод аналізу та синтезу дозволяє визначити економічну сутність ризиків, їх класифікацію та виявити особливості управління ними в системі економічної безпеки підприємства. Системний підхід застосовується для розгляду процесів забезпечення економічної безпеки як єдиної взаємопов'язаної системи, що включає всі аспекти діяльності підприємства. Також використано метод порівняння для аналізу динаміки показників економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» та оцінки ефективності застосованих заходів протидії ризикам.

Новизна роботи полягає в розробці нових підходів до класифікації ризиків та методів їх оцінки і мінімізації в контексті економічної безпеки підприємства, зокрема у сфері надання послуг. Окрім того, запропоновано застосування системи раннього попередження ризиків для підвищення ефективності управління економічною безпекою ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс».

Практична цінність роботи полягає в розробці конкретних рекомендацій для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» щодо вдосконалення системи управління

ризиками та забезпечення економічної безпеки. Запропоновані методи оцінки і мінімізації ризиків, а також система раннього попередження дозволяють підвищити ефективність управління підприємством, знижуючи ймовірність фінансових втрат і забезпечуючи стабільний розвиток в умовах нестабільного економічного середовища. Рекомендації можуть бути застосовані також іншими підприємствами, що займаються наданням послуг, для покращення їхніх практик у сфері управління ризиками.

Апробація результатів дослідження була здійснена на VII Міжнародній науково-практичній конференції «Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України», що відбулася 7 листопада 2024 року. У рамках конференції було представлено тези на тему «Система управління ризиками зовнішніх загроз для економічної безпеки підприємства». Тези отримали позитивні відгуки учасників, що засвідчує актуальність та значущість запропонованих підходів для забезпечення економічної безпеки підприємств у сучасних умовах.

Структура роботи включає вступ, три основні розділи, висновки та список використаних джерел. У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет роботи, а також висвітлено наукову новизну та практичну цінність дослідження. Перший розділ присвячено теоретичним аспектам протидії ризикам в системі економічної безпеки підприємства, включаючи розгляд економічної сутності ризиків, їх класифікацію та особливості управління ними в контексті безпеки підприємства. Другий розділ зосереджений на комплексній оцінці ризик-орієнтованої господарської діяльності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс», зокрема на аналізі економічних тенденцій функціонування підприємства та оцінці показників економічної безпеки. Третій розділ охоплює розробку новітніх інструментів протидії ризикам, зокрема систему раннього попередження та реагування на ризики в умовах цифровізації. Завершує роботу висновок, що узагальнює основні результати дослідження, та список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ РИЗИКАМ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність ризиків у сучасних умовах та їх класифікація

Економічні ризики є невід'ємною складовою господарської діяльності, що виникають у процесі взаємодії підприємств із зовнішнім та внутрішнім середовищем. В умовах сучасної економічної нестабільності та глобалізаційних процесів, підприємства стикаються з численними загрозами, які можуть суттєво впливати на їх фінансову стійкість, ефективність і конкурентоспроможність. Ризики можуть бути обумовлені як змінами в макроекономічних умовах, так і внутрішніми факторами, зокрема, неефективним управлінням або використанням ресурсів. У зв'язку з цим важливим етапом у забезпеченні економічної безпеки підприємства є визначення економічної сутності ризиків та їх класифікація, що дозволяє розробити ефективні методи їх оцінки та мінімізації. Класифікація ризиків є необхідною умовою для побудови ефективної системи управління ризиками, що сприяє стабільності та адаптивності підприємства в умовах динамічного економічного середовища.

Наукові дослідження дають різні трактування поняття «ризик», розглядаючи його риси, властивості, елементи, функції та фактори. Така різноманітність підходів до визначення ризику зумовлена багатогранністю цього явища, а також його недостатнім відображенням у чинному законодавстві та обмеженим використанням у реальній економічній і управлінській практиці. Це пояснюється тим, що ризик є складним феноменом, що складається з численних аспектів, які часто суттєво відрізняються один від одного або навіть суперечать.

Досліджуючи походження терміну «ризик», можна відзначити, що в різних мовах це поняття насамперед пов'язують із загрозою або невизначеністю, що виникає у господарській діяльності чи соціально-економічних процесах [5].

Науковці пропонують різні трактування поняття «ризик», враховуючи

його багатогранну природу. Наприклад, ризик визначають як можливість настання несприятливих подій, що можуть призвести до втрат або негативних наслідків у фінансовій, виробничій чи соціальній сфері. Інший підхід трактує ризик як невизначеність результатів, пов'язану із прийняттям управлінських рішень або зовнішніми чинниками. Також ризик розглядають як рівень загрози досягненню поставлених цілей через вплив внутрішніх чи зовнішніх факторів. Ще одне визначення характеризує ризик як імовірнісну категорію, що відображає можливість отримання як негативних, так і позитивних результатів за певних умов.

Природа ризику може розглядатися як суб'єктивна, об'єктивна або суб'єктивно-об'єктивна, залежно від підходу до його аналізу. Об'єктивна природа ризику пов'язана з незалежними від волі суб'єкта факторами, такими як економічні цикли, природні явища, або зміни в законодавстві, які формують імовірність виникнення небажаних подій. У той же час, суб'єктивна природа ризику відображає сприйняття ризику конкретним суб'єктом, його здатність оцінювати потенційні загрози, приймати рішення в умовах невизначеності та управляти ризиками відповідно до власного досвіду, знань і психологічних особливостей [8, с. 96-97].

Суб'єктивно-об'єктивний підхід об'єднує ці дві складові, підкреслюючи, що ризик виникає на перетині об'єктивних умов зовнішнього середовища та суб'єктивного сприйняття цих умов суб'єктом. Такий підхід дозволяє враховувати як реальні загрози, так і особливості їх інтерпретації, що є важливим для побудови ефективної системи управління ризиками.

На нашу думку, природа ризику найбільш повно розкрита у визначенні, яке трактує його як суб'єктивно-об'єктивну категорію, що виникає в процесі подолання невизначеності та конфліктності за умов неминучого вибору.

Отже, ризик відображає ступінь досягнення очікуваного результату, імовірність невдачі або відхилення від поставлених цілей, зумовлених впливом як керованих, так і некерованих факторів, а також взаємозв'язком між ними.

Основні характеристики ризику визначаються через такі ключові

елементи:

- об'єкт ризику – це економічна система, ефективність функціонування та умови якої не є цілком визначеними, але вона здатна виконувати завдання, спрямовані на досягнення встановлених цілей і реалізацію місії;
- суб'єкт ризику – це особа або колектив, які мають зацікавленість у результатах управління об'єктом ризику та наділені необхідними повноваженнями і компетенцією для ухвалення рішень щодо цього об'єкта;
- джерела ризику – це чинники, що викликають невизначеність або суперечливість результатів. Вони поділяються на внутрішні та зовнішні. Внутрішні фактори пов'язані з невизначеністю, що виникає в процесах виробничої діяльності, від постачання сировини до реалізації готової продукції. Зовнішні чинники визначаються умовами поза межами підприємства, такими як зміни в економічному середовищі, правовому контексті, політичній ситуації тощо;
- інформаційна ситуація – це рівень невизначеності щодо стану середовища, що визначається інформацією, якою володіє суб'єкт управління на момент прийняття рішення [10, с. 42-43].

Модель ризику, представлена як економічна категорія, відображена на рисунку 1.1. Вона демонструє основні елементи та взаємозв'язки, що визначають природу ризику в економічній діяльності. У контексті цієї моделі розглядаються ключові складові, зокрема об'єкти та суб'єкти ризику, джерела та фактори, що сприяють виникненню невизначеності, а також їхній вплив на ймовірність реалізації певних результатів у умовах економічної діяльності.

Таким чином, ризик як економічна категорія визначається як невизначеність щодо можливих результатів економічної діяльності, що виникає внаслідок впливу різноманітних внутрішніх та зовнішніх факторів, здатних спричинити відхилення від очікуваних результатів. Цей концепт передбачає ймовірність настання певних подій, які можуть мати як позитивні, так і негативні

наслідки, що вимагає відповідних управлінських заходів для мінімізації потенційних збитків або максимізації прибутку у процесі здійснення господарської діяльності [5].

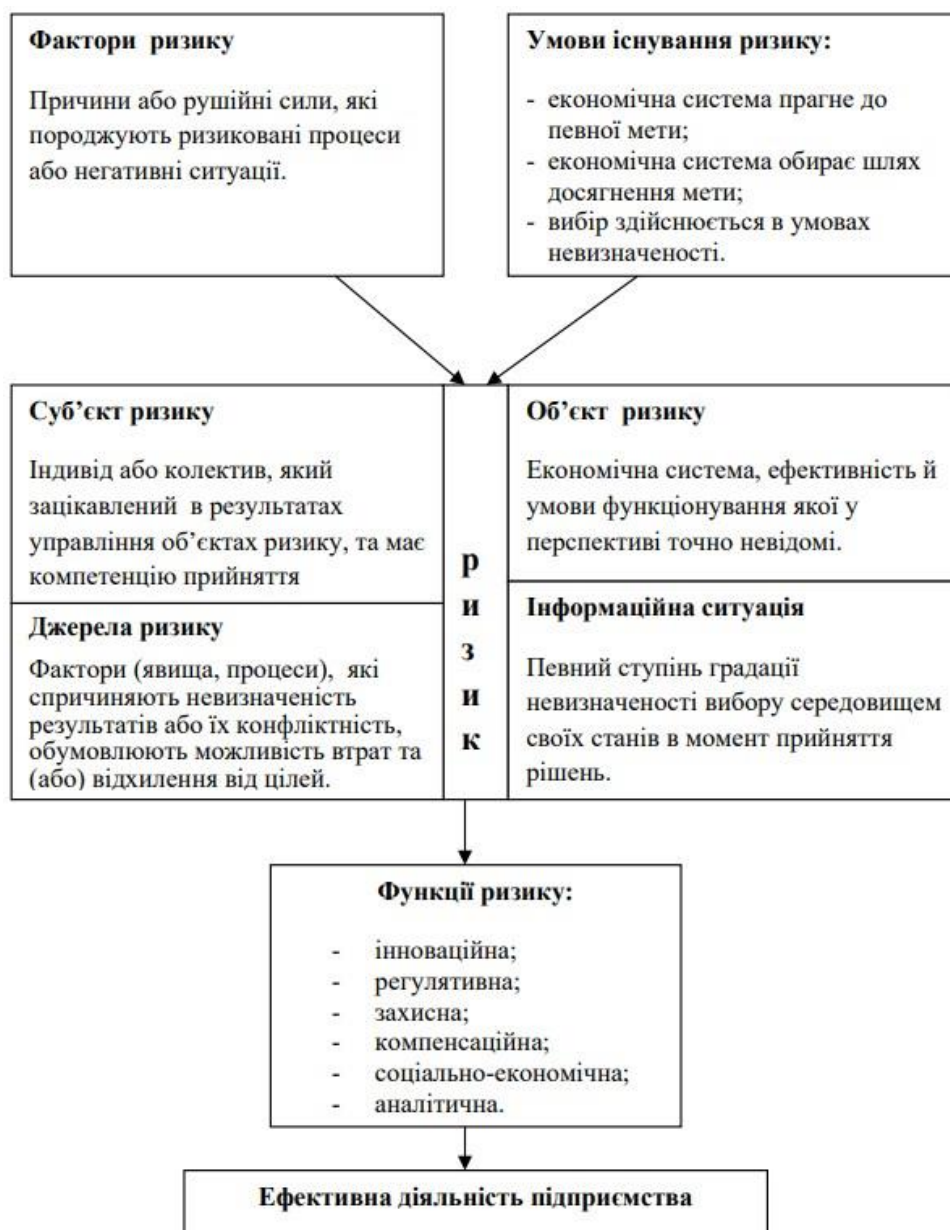

Рисунок 1.1 – Структура ризику як економічної категорії

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [5]

Економічна сутність ризику тісно пов'язана з виявленням його основних функцій (рис. 1.2), які він виконує під час здійснення господарської діяльності. Ці функції включають різні аспекти управління та розвитку підприємства. Серед них можна виділити інноваційну функцію, яка сприяє розвитку нових ідей та методів, регулятивну – що допомагає визначати межі діяльності та коригувати

стратегії, захисну – яка забезпечує захист від потенційних збитків, компенсаційну – що передбачає відшкодування витрат при реалізації ризиків, соціально-економічну – яка пов’язана з впливом на соціальні та економічні процеси в суспільстві, та аналітичну – що включає оцінку ризиків та їх вплив на діяльність підприємства [17].

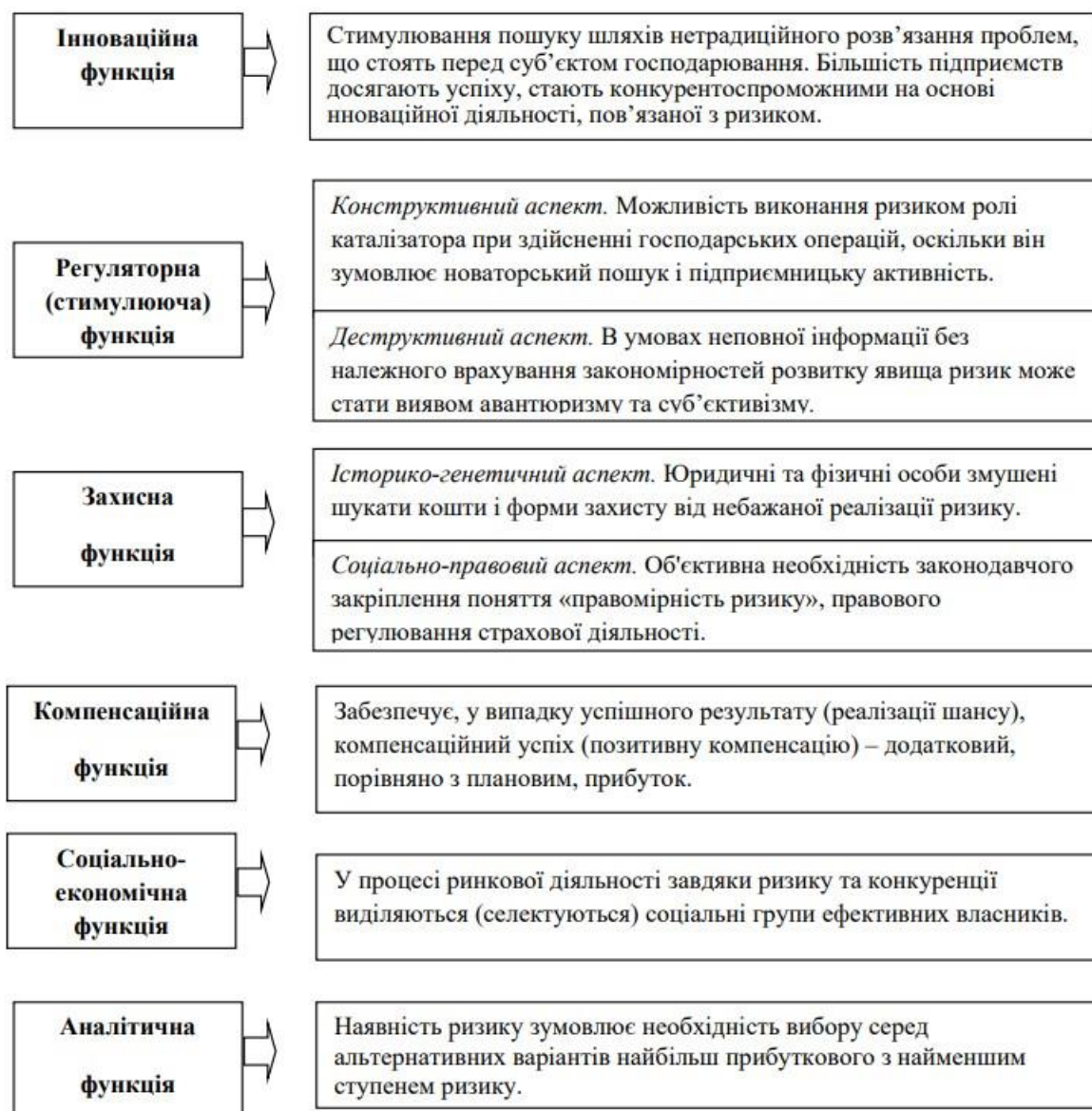

Рисунок 1.2 – Основні функції ризику в процесі господарської діяльності

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [17]

Після визначення ризику як економічної категорії, що характеризується невизначеністю та потенційними наслідками для господарської діяльності, важливим кроком є систематизація цих ризиків, особливо в умовах сучасних викликів. У нинішніх умовах, зокрема в умовах воєнного стану та економічної

нестабільності, ризики набувають нових характеристик і вимог до їх класифікації. Сучасні глобальні кризи, збройні конфлікти, політичні та соціально-економічні зміни змушують підприємства враховувати нові загрози, що виникають через вплив непередбачуваних факторів. Тому класифікація ризиків в нинішніх умовах потребує уточнення, з урахуванням специфіки зовнішнього середовища та адаптації до нових реалій, що допомагає більш ефективно оцінювати та управляти ними в процесі прийняття управлінських рішень [21].

У таблиці 1.1 наведено класифікацію ризиків, що враховує сучасні умови господарської діяльності, зокрема в умовах воєнного стану та економічної нестабільності. Ця класифікація дозволяє систематизувати основні типи ризиків, що впливають на ефективність управління підприємствами, та визначити пріоритети для вжиття відповідних заходів.

Таблиця 1.1 – Класифікація ризиків у сучасних умовах господарської діяльності

Вид ризиків	Джерела / причини виникнення	Вплив на діяльність підприємства	Методи / інструменти для запобігання
1	2	3	4
Ризик окупації	Ситуація на фронті прямо впливає на вірогідність цього ризику. Ймовірність настання цього ризику зростає, якщо підприємство розташоване недалеко від зони бойових дій.	Окупація територій, на яких розташоване підприємство, часто призводить до припинення роботи, втрати доходів та повного руйнування активів підприємства.	Одним з дієвих інструментів запобігання або мінімізації цього ризику є релокація бізнесу.
Ризик колабораціонізму	Актуальний як для підприємств в окупації, так і тих, що розташовані на підконтрольній території України. Стикнувшись з ним може будь-який бізнес, що «взаємодіє з державою-агресором».	Кримінальний кодекс України містить статтю в якій йдеться про поняття колабораціонізму та відповідальності, яка загрожує колаборантам. Йдеться про штрафи та позбавлення волі.	Слід проводити перевірку підприємства на зв'язки з РФ, у разі їх виявлення тимчасово припинити діяльність підприємства та ввести зміни для уникнення співпраці з країною-агресором.

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4
Ризик матеріальних втрат	Постійні обстріли та військові дії з боку РФ, призводять до ризику втрат підприємства.	Руйнування підприємств, складів та великої кількості майнових активів у різних галузях.	Досить ефективним інструментом управління цим ризиком є страхування.
Ризики втрати ключового персоналу	Багато спеціалістів різних галузей залишили місце попередньої роботи через те, що вступили до силових структур, або ж виїхали закордон чи в більш безпечні регіони України.	Нестача кваліфікованого персоналу, що унаслідок призводить до зниження продуктивності праці та ефективності діяльності підприємства загалом.	Створення резерву персоналу; умов для гнучкого робочого графіку та дистанційної роботи, що дозволить бути більш адаптивними до змін в умовах війни; поліпшення співпраці з ВНЗ для залучення молодих спеціалістів; вчасне бронювання працівників, де це можливо.
Репутаційні ризики	Співпраця з державою-агресором та країнами, що її підтримують, відсутність однозначної позиції щодо збройної агресії та відсутність підтримки захисників України.	Останнім часом все більше споживачів цікавить репутація компаній на ринку, яка в них позиція щодо війни, волонтерська діяльність, чи співпрацювали вони з країною-агресором. Неоднозначність призводить до втрат довіри клієнтів, талантів компанії, погіршення відносин з партнерами та постачальниками, фінансових втрат і загрози для стабільної діяльності або ж взагалі до отримання заборони на продовження діяльності.	Методи запобігання – моніторинг медіа та соціальних мереж для оперативної реакції на будь-які негативні відгуки або інформацію; збереження відкритого та прозорого спілкування з клієнтами, партнерами; захист персональних даних та конфіденційності; залучення до благодійних та гуманітарних ініціатив.
Регуляторні ризики	Недотримання встановлених законодавством вимог. Під час війни законодавча база часто зазнає змін, а підприємства іноді не встигають на них реагувати.	Такі порушення можуть призвести до обмеження діяльності, штрафів, судових позовів або, в крайніх випадках, до заборони на діяльність.	Постійний моніторинг законодавства та регуляторних вимог, співпраця з висококваліфікованими юристами й адвокатами, створення системи моніторингу змін.

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4
Податкові ризики	Несумісність з податковим законодавством, помилки або недоліки у веденні бухгалтерського обліку, що може призвести до неправильного розрахунку податків, відсутність ефективного контролю за фінансовими операціями.	Якщо на початку повно- масштабної війни ставки податків та зборів були мінімальними, то зараз держава вже підвищує їх, а також повертає податкові перевірки. Навмисне або випадкове порушення вимог може призвести до втрат або недоотримання ресурсів, очікуваного прибутку підприємства.	Для запобігання необхідно наймати на роботу висококваліфікованих спеціалістів, які розуміються в законодавчій базі та вміють працювати з податковими органами. Особливу увагу треба приділяти вибору бухгалтера.
Логістичні ризики	Логістичні ризики виникають унаслідок закриття колишніх маршрутів, блокування портів та кордонів.	Призводять до переривання чи затримок поставок матеріалів, сировини або готової продукції, збільшення терміну доставки через закриття колишніх маршрутів, підвищення вартості транспортування, обмеження доступу до ринків та складування.	Співпраця з міжнародними партнерами щодо вирішення проблеми блокування кордонів, а також оптимізація логістичних маршрутів всередині країни.
Фінансові ризики	Валютні коливання та інфляційні процеси, зниження платоспроможності населення та зниження попиту на певну продукцію, переривання кредитних канікул банками.	Підприємство може втратити частину прибутку і знизити обсяги виробництва через низький попит, ймовірно погіршення доступу до фінансування, зменшення інвестицій.	Адекватна цінова політика та адаптація виробництва під актуальні потреби споживача, управління ліквідністю, диверсифікація джерел постачання та збуту.

Джерело: власна розробка автора

Таким чином, економічна сутність ризиків у сучасних умовах визначається їхньою невід’ємною роллю в господарській діяльності, що обумовлено високим рівнем невизначеності та впливом динамічних змін у зовнішньому середовищі. Ризики відображають можливість відхилення від запланованих результатів під

впливом різноманітних факторів, які можуть мати як внутрішній, так і зовнішній характер. Їх класифікація дозволяє систематизувати загрози, що виникають у процесі управління, і враховувати особливості сучасних викликів, таких як економічна нестабільність, соціально-політичні зміни та вплив воєнного стану. Застосування чіткої класифікації є основою для розробки ефективних механізмів оцінки, управління та мінімізації ризиків, що сприяє забезпеченню економічної безпеки підприємств.

1.2. Особливості протидії ризикам в системі економічної безпеки суб'єкта господарювання

Протидія ризикам у системі економічної безпеки суб'єкта господарювання є однією з ключових умов його стабільного функціонування та розвитку в сучасних умовах. Урахування ризиків, їх своєчасне виявлення та ефективне управління дозволяють мінімізувати негативні наслідки для діяльності підприємства та забезпечити його конкурентоспроможність. Особливості протидії ризикам залежать від специфіки господарської діяльності, внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на підприємство, а також від рівня організації системи економічної безпеки. У цьому контексті важливим є розроблення і впровадження адаптованих механізмів управління ризиками, які враховують сучасні виклики та загрози, що виникають у нестабільному економічному середовищі.

Щоб досягти високого рівня економічної безпеки, підприємство має забезпечити стабільність і ефективність роботи всіх ключових елементів, таких як фінансова, інформаційна, виробнича, ресурсна, кадрова, правова, інноваційна та екологічна складові.

Відповідним нам видається визначення економічної безпеки підприємства, запропоноване групою авторів, які трактують її як стан захищеності від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз та дестабілізуючих факторів, що забезпечує стабільне досягнення ключових комерційних інтересів і статутних

цілей діяльності [16].

Головною ціллю економічної безпеки підприємства є гарантування його стабільної та продуктивної роботи в поточних умовах, забезпечення значного потенціалу для розвитку та формування основи для подальшого економічного зростання, незважаючи на вплив об'єктивних і суб'єктивних загроз [2].

З огляду на складність поняття економічної безпеки, її слід розглядати як комплексну систему. Під системою економічної безпеки підприємства розуміють взаємопов'язану сукупність різних структур, служб, засобів, методів і заходів, які забезпечують захист основних інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз [6].

В умовах постійних радикальних змін кожне підприємство та організація зазнають впливу різноманітних загроз, викликів і ризиків. Тому ключовою умовою їх стабільної діяльності є своєчасне та ефективне управління економічною безпекою підприємства (рис. 1.3).

Отже, усвідомлення внутрішніх і зовнішніх загроз, а також пов'язаних із ними ризиків для економічної безпеки підприємства має стати ключовим завданням керівництва. Це дозволить сформувати стійку та конкурентоспроможну бізнес-стратегію, спрямовану на мінімізацію негативного впливу цих чинників.

Сфера управління ризиками підприємства постійно еволюціонує та зосереджується на ідентифікації й зниженні впливу ризиків, які можуть впливати на діяльність компаній. Ці ризики можуть бути галузевими або універсальними, характерними для більшості організацій у сучасних умовах, наприклад, кіберзагрози [1].

Система управління ризиками підприємства є комплексним механізмом, що забезпечує організацію інструментами для ідентифікації, класифікації та визначення пріоритетності потенційних ризиків, з якими можуть стикатися окремі підрозділи підприємства. Її важливість особливо зростає у контексті протидії ризикам, оскільки вона дозволяє не лише прогнозувати можливі загрози, але й розробляти ефективні заходи для їх мінімізації або усунення.

Таким чином, система управління ризиками є ключовим елементом забезпечення стійкості підприємства та його економічної безпеки в умовах невизначеності та змінного середовища [4].

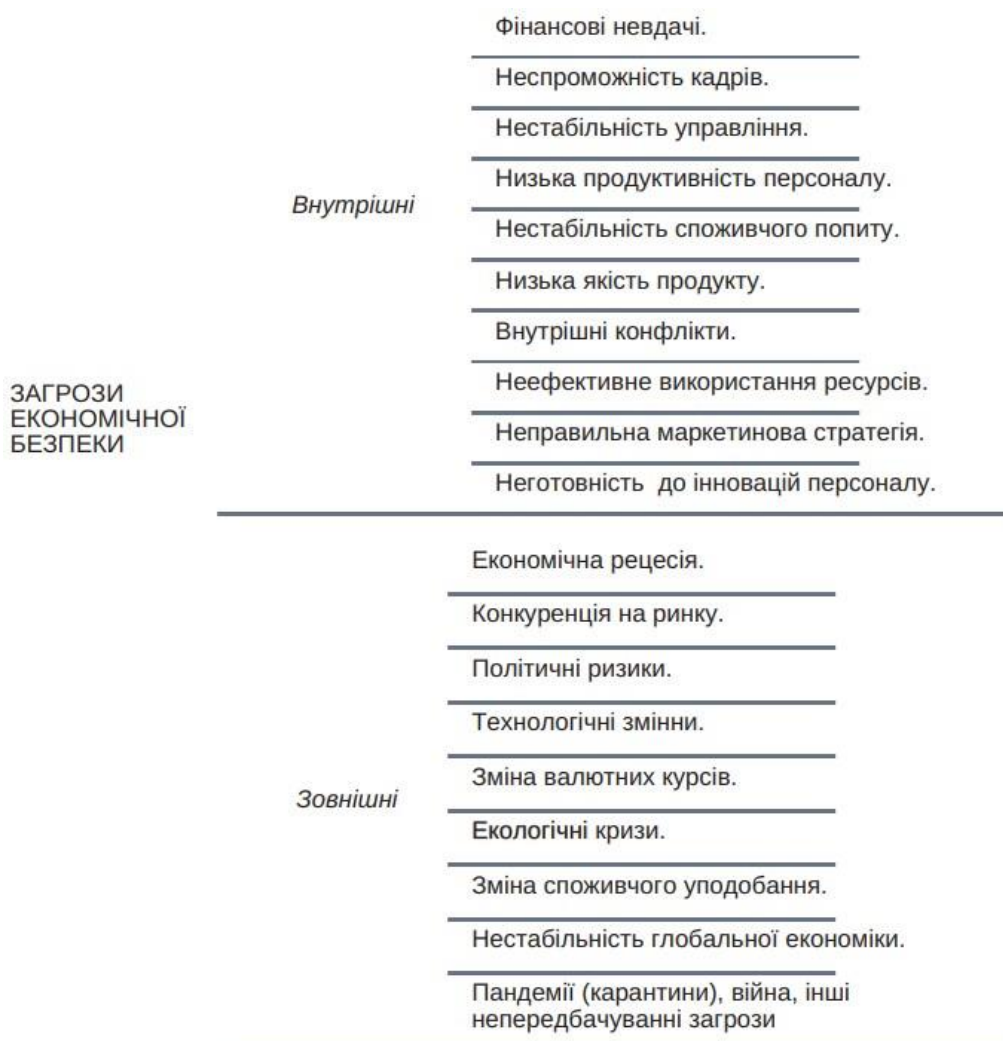

Рисунок 1.3 – Система управління економічною безпекою підприємства в умовах постійних змін

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [2, 4]

Таким чином, управління економічною безпекою підприємства є комплексним і багатофункціональним процесом, який вимагає використання різних інструментів. Застосування аналітичних методів, фінансового обліку, страхування, кризового менеджменту та інформаційних технологій дозволяє підприємствам не лише ефективно протидіяти ризикам, а й розробляти стратегії для забезпечення стабільного розвитку та підтримки високої конкурентоспроможності в умовах сучасного бізнес-середовища (рис. 1.4).

Аналіз внутрішніх ризиків:

- *фінансовий моніторинг*: постійний моніторинг фінансових процесів для виявлення можливих ризиків та підготовки стратегій їх управління;
- *управління людськими ресурсами*: ретельна політика управління персоналом для запобігання конфліктам та підтримки ефективної комунікації.

Управління комплаєнс-ризиками:

- *система контролю та звітності*: забезпечення належної системи внутрішнього контролю та регулярної звітності для відстеження та виправлення порушеної комплаєнс-норми;
- *освіта та навчання персоналу*: здійснення програми освіти для персоналу щодо комплаєнс-норми, щоб уникнути непорозумінь та помилок.

Управління зовнішніми ризиками:

- *стратегії зменшення залежності від ринків*: диверсифікація ринків та збутових шляхів для зменшення впливу зовнішніх факторів;
- *стеження за політичними та економічними змінами*: ретельний моніторинг політичної та економічної обстановки для ідентифікації можливих ризиків.

Інновації та адаптація:

- *стратегії інноваційного розвитку*: активна участь у дослідженнях та розвитку нових технологій для збереження конкурентоспроможності;
- *гнучкі системи виробництва*: забезпечення гнучких виробничих систем, які легко адаптуються до змін у виробничому попиті.

Управління кризами:

- *розробка кризових сценаріїв*: генерація та адаптація планів дій у випадках кризових ситуацій;
- *активна комунікація*: підтримка ефективного обміну інформацією, яка дозволяє вчасно реагувати на ризики та негативні зміни.

Рисунок 1.4 – Інтеграція інструментів управління економічною безпекою підприємства для протидії ризикам

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [4]

Зазначені інструменти є важливими складовими стратегії управління економічною безпекою підприємства. Для забезпечення ефективного функціонування організації необхідно мати здатність оперативно адаптуватися до змін, ефективно управляти ризиками та підтримувати стабільність внутрішніх процесів. Ключовими аспектами цієї стратегії є підвищення фінансової стійкості, розвиток кадрового потенціалу, впровадження інновацій, а також ретельне

моніторинг зовнішніх змін, що сприяє забезпеченню належного рівня економічної безпеки підприємства [9].

Отже, внутрішні фактори, такі як фінансові труднощі, організаційні конфлікти та неефективне управління, потребують своєчасного реагування та коригування з боку керівництва підприємства. Вони можуть істотно впливати на загальний рівень економічної безпеки, тому важливо здійснювати активне вдосконалення внутрішніх процесів та механізмів контролю. Керівництво підприємства повинно впроваджувати заходи щодо зміцнення фінансової стійкості, оптимізації ресурсного забезпечення та вдосконалення організаційної структури для зниження негативного впливу внутрішніх ризиків.

Зовнішні загрози, зокрема економічні коливання, політичні ризики та технологічні зміни, вимагають від підприємства високої гнучкості та здатності швидко адаптуватися до змін, що відбуваються у зовнішньому середовищі. Постійний моніторинг економічних, політичних та соціальних тенденцій, а також своєчасне реагування на зовнішні виклики є необхідними умовами для забезпечення стабільності підприємства. Відповідно, підприємства повинні розробляти стратегії, що дозволяють ефективно мінімізувати зовнішні ризики, зберігаючи при цьому свою конкурентоспроможність.

Протидія ризикам у контексті економічної безпеки підприємства вимагає комплексного підходу, який охоплює як внутрішні, так і зовнішні загрози. Для забезпечення надійності та ефективності управління ризиками необхідно враховувати весь спектр можливих небезпек та застосовувати відповідні інструменти для їх нейтралізації. Лише інтегрований та системний підхід до управління ризиками дозволяє підтримувати стабільність підприємства навіть у складних умовах економічної невизначеності.

В умовах постійних змін, що характерні для сучасного бізнес-середовища, підприємства мають не лише виявляти й уникати ризиків, а й активно впроваджувати стратегії для забезпечення стійкості та розвитку. Враховуючи високий рівень невизначеності, важливим є розроблення довгострокових планів дій у разі виникнення кризових ситуацій, що дозволяє максимально знизити

потенційні втрати. Успішне управління ризиками вимагає постійного моніторингу та адаптації до змін, а також ефективного використання ресурсів підприємства для мінімізації можливих загроз.

Таким чином, ефективне управління ризиками є основою для забезпечення надійної економічної безпеки підприємства, що забезпечує його стійкість та конкурентоспроможність у сучасних умовах. Тільки системний підхід до управління ризиками на всіх етапах діяльності підприємства дозволяє знизити вплив негативних факторів та забезпечити сталий розвиток навіть у складних економічних умовах.

1.3. Засоби оцінки та мінімізації ризиків в контексті забезпечення економічної безпеки підприємства

Концепція економічної безпеки є багатогранною і охоплює всі аспекти діяльності підприємства. Одним із ключових завдань забезпечення економічної безпеки є виявлення та ідентифікація факторів ризику, загроз та небезпек. Практика роботи сучасних підприємств, що функціонують у умовах високої конкуренції, нестачі інформації, розвитку нових технологій і управлінських методів, а також змін у стратегіях розвитку, підтверджує необхідність приділення значної уваги управлінню ризиками.

Завдання полягає в ефективному управлінні ризиками підприємства, основною частиною якого є проведення аналізу ризиків. Особливе значення в цьому контексті має кількісна оцінка ризиків, мета якої полягає в визначенні рівня ризику, який не спричинить для підприємства серйозних і незворотних негативних наслідків.

Рівень ризику – це величина, яка вказує на ступінь потенційних втрат для конкретного суб'єкта, що виникають під час здійснення певної діяльності. Для всебічної оцінки цього рівня доцільно застосовувати умовний індикатор, який відобразить загальний ступінь ризику. Він об'єднує результати аналізу різних типів ризиків та їх взаємозалежність [13].

У запропонованій моделі визначення загального рівня ризику діяльності підприємства ґрунтується на аналізі окремих видів ризиків, які виникають внаслідок змін певних параметрів. Ці зміни можуть бути зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Процес оцінки загального ризику передбачає інтеграцію різних видів ризиків за допомогою відповідних критеріїв. Ключовим етапом є розробка критеріїв для оцінки окремих ризиків, які повинні бути узгоджені для створення єдиного комплексного показника. Крім того, важливо обґрунтувати вибір функції, яка найкраще відобразатиме рівень ризику в цілому.

Присутність ризику в економічній діяльності передбачає необхідність розробки стратегічних планів розвитку підприємства, які враховують ймовірнісні аспекти виникнення різноманітних подій. Важливу роль у цьому процесі відіграє проведення як якісного, так і кількісного аналізу ризиків, що забезпечує оцінку ймовірності виникнення негативних наслідків та сприяє формуванню відповідних заходів для їх мінімізації або усунення.

Аналіз ризику включає два основних взаємодоповнюючі підходи: якісний та кількісний. Якісний аналіз орієнтований на виявлення факторів, які зумовлюють ризики, а також на ідентифікацію потенційних сфер і типів ризиків. Основною метою цього етапу є визначення ступеня впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на рівень ризиків підприємства, а також оцінка можливостей їх управління. Це дозволяє виявити шляхи мінімізації негативних наслідків шляхом коригування умов, що призводять до ризиків, та розробити стратегії для нейтралізації їх впливу [14].

Один і той самий фактор може бути джерелом різних видів ризиків, в той час як різноманітні фактори можуть спричинити виникнення конкретного виду ризику. Кожен тип ризику має власні, характерні для нього чинники, що визначають його прояв. Це свідчить про взаємозалежність різних видів ризиків, причому між ними можуть існувати стохастичні зв'язки, що відрізняються за силою та напрямком. Такі зв'язки значно ускладнюють процес аналізу та систематизації ризиків, однак для коректної оцінки загального ризику необхідно

враховувати ці взаємозв'язки, уникаючи спрощення.

Оскільки оцінка рівня ризику для конкретного напрямку діяльності повинна ґрунтуватися на аналізі ризиків різних його видів, спершу необхідно вирішити питання їх ідентифікації. Для цього слід розробити відповідну класифікацію ризиків, за допомогою якої буде здійснюватися процес їх виявлення.

Оскільки ризик являє собою складну систему взаємодії суб'єкта і об'єкта, його важливо розглядати з різних аспектів. Класифікація ризиків відіграє важливу роль у формуванні системи ефективного управління, оскільки дозволяє деталізувати їхні характеристики та визначити підходи до мінімізації негативних наслідків.

На даний момент немає єдиної універсальної системи класифікації ризиків. Один із підходів намагається створити систематизовану класифікацію ризиків, однак не існує загальної згоди щодо визначення «системного» принципу, який би дозволяв структурувати ризики таким чином, щоб класифікація стала зручним інструментом для їх аналізу та управління. Різноманіття класифікаційних підходів часто пояснюється різними цілями, що ставляться в процесі класифікації. Водночас, навіть при наявності схожих критеріїв класифікації, різні системи можуть мати суперечливі визначення щодо того, як саме ризики повинні бути розподілені по групах.

Деякі дослідники відносять ризики, що виникають через конкуренцію, до зовнішніх, тоді як інші вважають їх внутрішніми, вважаючи, що їхнє виникнення зумовлене недоліками у маркетинговій діяльності компанії. У таких випадках важливо опиратися на логічний підхід, власне розуміння ситуації та обов'язково враховувати особливості діяльності конкретного підприємства [16].

Таким чином, ідентифікація ризиків певного напрямку діяльності здійснюється за класифікацією, що відповідає поставленим завданням, загальному розумінню природи ризиків та логіці дослідження. Формулювання гіпотез про вплив чинників на рівень ризику та визначення переліку цих чинників ґрунтується на якісному аналізі діяльності, з використанням

теоретичних знань, практичного досвіду та інтуїції.

Для кожного виду ризику визначаються конкретні чинники, вплив яких на рівень цього ризику є значним. У загальному випадку для певного виду економічної діяльності множина таких чинників може бути виражена наступним чином:

$$\Phi = \{\varphi: a = 1, 2, \dots\}. \quad (1.1)$$

Ступінь ризику для конкретного виду діяльності визначається як математична функція, яка враховує вплив різноманітних чинників, що можуть спричиняти або посилювати ризик. Ці чинники можуть включати внутрішні і зовнішні умови, які мають безпосередній або опосередкований вплив на результати діяльності підприємства. Залежно від характеру діяльності та специфіки підприємства, кожен з чинників може бути представленим у вигляді окремих параметрів, значення яких корелює з потенційними загрозами чи небезпеками. Різні комбінації цих чинників формують рівень ризику, що допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо управління і зменшення можливих негативних наслідків:

$$w_j = f(\varphi_{jk}), \quad (1.2)$$

де w – оцінка рівня ризику;

φ_{jk} – k -ий чинник j -того виду ризику (де $k = 1$) – це конкретний фактор, що впливає на ступінь ризику певного виду діяльності, який визначається через набір змінних чи параметрів, що мають значення для аналізованого ризику. У контексті оцінки ризику, цей чинник є одним із компонентів множини факторів, що сприяють виникненню та розвитку ризику в межах конкретного напрямку діяльності підприємства. Зазначений чинник може мати різний вплив залежно від його специфіки, а також від того, як він взаємодіє з іншими факторами. Кількість таких чинників може варіюватися в залежності від характеру ризику та особливостей підприємства.

Функція ризику являє собою економетричну модель, яка формується на основі попереднього аналізу ситуації. При її розробці слід враховувати

можливість застосування відомих економетричних методів, а також доступність необхідних статистичних даних щодо факторів φ і результативної змінної w .

З урахуванням взаємозалежності між різними типами ризиків в межах одного напрямку діяльності, можливо побудувати економічну модель, що описує ці ризики у взаємодії. У цьому випадку модель набуде наступної загальної форми:

$$w_j = \beta_{j0} + \sum_{i=1}^{j-1} \beta_{ji} w_i + \sum_{i=j+1}^m \beta_{ji} w_i + \sum_{i=1}^{c_j} \alpha_{ji} \varphi_{ji} + u_j, \quad (1.3)$$

де w_j – визначення рівня ризику для j -того типу ризику;

β_{ji} – параметри, що описують взаємозв'язок оцінки рівня j -того ризику конкретного напрямку діяльності з іншими видами ризиків цього напрямку;

α_{ji} – параметри, що визначають вплив основних чинників на оцінку рівня j -того ризику;

u_j – випадкова змінна, що відображає випадкові фактори, які впливають на рівень j -того виду ризику [20].

У контексті забезпечення економічної безпеки підприємства, засоби оцінки та мінімізації ризиків є ключовими інструментами для визначення рівня загроз та вжиття відповідних заходів для їх нейтралізації. Ефективна оцінка ризиків передбачає використання як якісних, так і кількісних методів, що дозволяє отримати всебічне уявлення про можливі загрози для підприємства. Мінімізація ризиків, у свою чергу, включає розробку і впровадження стратегій, спрямованих на зниження їх ймовірності та наслідків. Інтеграція сучасних аналітичних підходів до управління ризиками в системі економічної безпеки дає змогу не лише вчасно реагувати на внутрішні та зовнішні загрози, але й формувати стійкі стратегії для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності підприємства. У наступному практичному розділі роботи буде розглянуто конкретні інструменти та методи застосування оцінки і мінімізації ризиків на прикладі діяльності підприємства, що дозволяють підвищити рівень економічної безпеки в реальних умовах.

РОЗДІЛ 2

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс»**2.1. Характеристика та економічні тенденції функціонування підприємства**

ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» (код ЄДРПОУ 40493192) зареєстроване 19 травня 2016 року та функціонує в організаційно-правовій формі товариства з обмеженою відповідальністю. Розмір статутного капіталу становить 10 000 гривень, що відповідає вимогам чинного законодавства для підприємств даного типу. На момент останнього оновлення даних, 25 листопада 2024 року, статус юридичної особи визначено як «Зареєстровано». Юридична адреса підприємства знаходиться в місті Кропивницький (Кіровоградська область), вул. Тараса Карпи, будинок 96, квартира 6.

Статутний капітал ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» у розмірі 10000 гривень розподілений між трьома учасниками, що забезпечує структурну рівновагу та узгодження інтересів у діяльності товариства. Найбільшу частку капіталу, яка становить 5500 гривень (55%), належить Довгому Василю Миколайовичу, який також є уповноваженою особою підприємства. У цій ролі він здійснює керівництво діяльністю товариства та представляє його інтереси, забезпечуючи стратегічне управління й оперативне прийняття рішень.

Частка Берчука Ігоря Андрійовича складає 3500 гривень, або 35% статутного капіталу, що надає йому суттєвий вплив на формування та реалізацію управлінських рішень у межах товариства.

Додаткову фінансову та інституційну стійкість забезпечує участь самого товариства «ГУДЕКС ЕкоСервіс» як засновника зі внеском у розмірі 1000 гривень, що становить 10% статутного капіталу.

Така структура статутного капіталу створює баланс між управлінськими функціями та розподілом відповідальності серед засновників, а поєднання ролі

основного учасника та уповноваженої особи в особі Довгого Василя Миколайовича сприяє забезпеченню ефективності управління й узгодженості рішень у рамках діяльності підприємства.

Розподіл статутного капіталу ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» між засновниками наочно ілюструє структуру власності підприємства, підкреслюючи вагомий внесок кожного учасника в діяльність товариства. Для кращого розуміння взаємозв'язків між засновниками та їхньої ролі у формуванні капіталу представлено графічну інтерпретацію у вигляді рисунка 2.1.

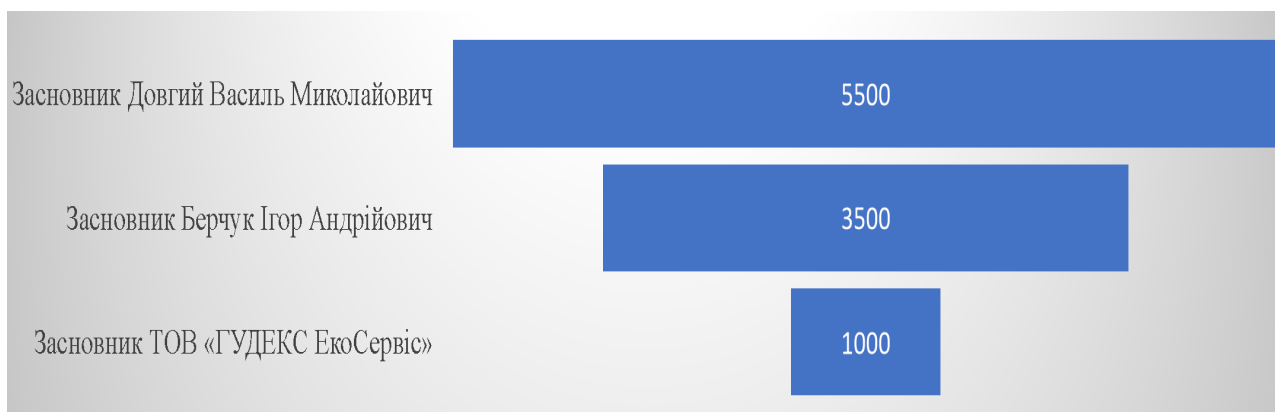

Рисунок 2.1 – Розподіл статутного капіталу ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» між засновниками

Джерело: систематизовано автором на основі даних ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс»

Основним видом діяльності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс», відповідно до класифікації КВЕД, є «Комплексне обслуговування об'єктів» (КВЕД 81.10). Цей напрямок передбачає надання широкого спектра послуг для забезпечення функціонування різних об'єктів нерухомості. До них належать:

- загальне прибирання приміщень;
- догляд за об'єктами нерухомості;
- вивезення сміття;
- забезпечення охорони та безпеки;
- доставка пошти;
- послуги порт'є, прання та інші допоміжні види діяльності.

Ця діяльність орієнтована на підтримку функціонування об'єктів клієнтів, не втручаючись безпосередньо у результати їх основної діяльності. Послуги

надаються обслуговуючим персоналом, який забезпечує високу якість допоміжних процесів.

Окрім основної діяльності, підприємство має низку додаткових напрямів, які включають:

- електромонтажні роботи;
- збирання, оброблення та утилізацію безпечних і небезпечних відходів;
- відновлення відсортованих відходів;
- будівництво житлових і нежитлових об'єктів;
- будівництво трубопроводів, споруд електропостачання та телекомунікацій.

Також підприємство виконує спеціалізовані завдання, пов'язані з управлінням нерухомістю, включаючи об'єкти, що перебувають у співвласності. Воно бере активну участь у діяльності об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), житлово-будівельних кооперативів, гаражних кооперативів та інших подібних організацій.

Таким чином, ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» є багатофункціональним підприємством, що спеціалізується на наданні комплексних послуг з обслуговування нерухомості та виконанні супутніх видів діяльності. Орієнтація товариства на широкий спектр послуг забезпечує її гнучкість та високу конкурентоспроможність у сфері управління об'єктами нерухомості та інфраструктури. Ця діяльність сприяє підтриманню економічної безпеки клієнтів шляхом ефективної організації допоміжних процесів.

ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» характеризується широкою багатопрофільною діяльністю, спрямованою на задоволення потреб як населення, так і підприємств у різних секторах економіки. Основні завдання товариства (рис. 2.2) включають створення та підтримку ефективної системи обслуговування, що забезпечує високий рівень сервісу та комплексний підхід до вирішення завдань клієнтів.

Ключові напрями діяльності підприємства охоплюють торгівлю, комерцію, виробництво, будівництво та управління об'єктами нерухомості. Компанія активно реалізує масштабні проєкти в сфері комплексного

обслуговування, що включає догляд за об'єктами, забезпечення їх функціонування та підтримання в належному стані.

Рисунок 2.2 – Ключові завдання та багатопрофільні напрями діяльності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс»

Джерело: систематизовано автором на основі Статуту ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс»

Окрім основної діяльності, ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» здійснює науково-дослідну роботу, яка спрямована на впровадження інноваційних технологій та рішень у сфері управління та обслуговування об'єктів. Це дозволяє компанії залишатися конкурентоспроможною та пропонувати своїм клієнтам сучасні послуги.

Особливу увагу товариство приділяє соціальній відповідальності, реалізуючи благодійні ініціативи, спрямовані на підтримку соціально вразливих верств населення, розвиток місцевих громад та сприяння сталому розвитку регіонів. Отже, ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» не лише виконує свої безпосередні завдання, але й робить значний внесок у соціально-економічний розвиток.

У рамках оцінки економічних тенденцій функціонування ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» важливим аспектом є аналіз основних конкурентів підприємства. Дослідження конкурентного середовища дозволяє оцінити поточну ситуацію на ринку, визначити основні чинники, які впливають на позицію компанії, а також

виявити можливості для подальшого розвитку та вдосконалення стратегій. Перехід до аналізу конкурентів допоможе зрозуміти, які виклики стоять перед підприємством і які дії необхідно вжити для зміцнення своїх позицій на ринку.

Основні конкуренти ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» представлені у вигляді таблиці 2.1, що дозволяє наочно порівняти ключові характеристики підприємств, що функціонують на ринку та займаються подібною діяльністю. Це дає змогу оцінити їхні сильні та слабкі сторони, а також визначити, як компанія може вдосконалити свої стратегії для досягнення конкурентних переваг.

Таблиця 2.2 – Перелік основних конкурентів ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» за основною діяльністю товариства

Підприємство-конкурент	Характеристика діяльності
1	2
ТОВ «Корал-Сервіс»	Організація, що надає послуги комплексного забезпечення об'єктів харчування та торгових точок, включаючи гарантійний та післягарантійний ремонт обладнання та технічне обслуговування.
ОБСЛУГОВУЮЧИЙ КООПЕРАТИВ АВТОЛЮБИТЕЛЬ №7	Надання повного спектру послуг для обслуговування об'єктів.
КП «Комунальне Підприємство» Мала Виска Водоканал»»	Надання послуг з вивезення твердих побутових відходів.

Джерело: систематизовано автором

Виходячи наданої інформації, ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» має ряд конкурентів, які також надають послуги в сфері комплексного обслуговування. Однак, завдяки високому рівню обслуговування, інноваційним підходам та більш ефективній організації роботи, ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» займає лідируючу позицію на ринку, пропонуючи клієнтам більш комплексні та адаптовані до їхніх потреб рішення.

Загалом, ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» демонструє стабільний розвиток і адаптацію до змінюваних умов ринку завдяки своєму багатoproфільному

підходу до надання послуг. Основні економічні тенденції функціонування підприємства свідчать про успішне застосування стратегій, спрямованих на забезпечення високого рівня сервісу та ефективного управління ресурсами. Високий рівень професіоналізму персоналу, інноваційні методи роботи та комплексний підхід до обслуговування клієнтів створюють компанії значну конкурентну перевагу. Аналіз діяльності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» дозволяє стверджувати, що підприємство не лише стабільно функціонує в умовах конкурентного середовища, але й здатне підтримувати свою позицію лідера на ринку завдяки стратегічному управлінню та постійному вдосконаленню послуг.

2.2. Аналіз показників економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» у динаміці

Аналіз показників економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» у динаміці дозволяє оцінити ефективність функціонування підприємства на різних етапах його розвитку. Динамічний аналіз показників дає можливість виявити зміни в фінансово-економічних результатах товариства, відстежити тенденції в управлінні активами та пасивами, а також оцінити ступінь забезпеченості підприємства внутрішніми ресурсами для забезпечення його стабільності та конкурентоспроможності. Використання динамічного аналізу є важливим інструментом для виявлення ризиків, що можуть загрожувати економічній безпеці ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс», та для розробки стратегій, спрямованих на їх мінімізацію. Враховуючи змінність зовнішнього середовища, цей аналіз допомагає виявити ключові фактори, які впливають на стабільність фінансової діяльності підприємства та дає можливість прогнозувати можливі сценарії його розвитку в майбутньому.

Для обґрунтованого аналізу економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» доцільно розглянути основні показники, що характеризують фінансовий стан підприємства, його здатність протидіяти зовнішнім та внутрішнім загрозам, а також підтримувати стабільність та ефективність

діяльності. У цьому контексті, вихідною точкою аналізу є таблиця розрахунку основних показників економічної безпеки (табл. 2.2), яка містить ключові дані, необхідні для оцінки рівня фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та інших аспектів економічної діяльності підприємства. На основі цих даних розпочнемо детальний аналіз динаміки показників, що дозволить виявити тенденції розвитку та визначити фактори, які впливають на економічну безпеку товариства. Дані для проведення аналізу візьмемо з Додатків Б-Е, що відповідають фінансовій звітності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» відповідно за 2019–2023 роки.

Таблиця 2.2 – Розрахунок основних показників економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» у динаміці за 2019-2023 роки, тис. грн

Показник	Роки					Динамічні коливання, %			
	2019	2020	2021	2022	2023	20/19	21/20	22/21	23/22
Оборотні активи	1650,0	2636,3	3100,8	3565,1	3803,1	159,8	117,6	115,0	106,7
Поточні зобов'язання	609,8	1614,6	1252,5	1641,3	1829,4	у 2,5 р	77,6	131,0	111,5
Власний капітал	1095,8	1164,1	2010,1	2062,1	2066,7	106,2	172,7	102,6	100,2
Всього капіталу	1705,6	2778,7	3262,6	3703,4	3896,1	162,9	117,4	113,5	105,2
Чистий прибуток	112,2	68,3	846,0	52,0	4,6	60,9	у 12 р	6,1	4,1
Середні активи	1489,9	2242,2	4410,0	3483,0	1489,9	150,5	196,7	79,0	42,8

Джерело: систематизовано автором на основі Додатків Б-Е

Аналіз таблиці 2.2, що демонструє основні показники економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» у динаміці за 2019–2023 роки, дозволяє виявити ключові тенденції фінансового стану підприємства. Оборотні активи зросли з 1650,0 тис. грн у 2019 році до 3803,1 тис. грн у 2023 році, що становить приріст на 130,5%. Найвищий приріст був зафіксований у 2020 році (+59,8%), тоді як у наступні роки темпи зростання знижувалися: у 2021 році – на 17,6%, у 2022 – на 15,0%, а у 2023 році – лише на 6,7%. Така динаміка свідчить про поступове насичення оборотного капіталу.

Поточні зобов'язання ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» показали стрімке зростання у 2020 році, досягнувши 1614,6 тис. грн, що у 2,5 рази більше

порівняно з 2019 роком (609,8 тис. грн), що свідчить про зростання обсягу залучених ресурсів для фінансування діяльності. Однак у 2021 році відбулося зниження до 1252,5 тис. грн (-22,4%). У 2022 та 2023 роках обсяг зобов'язань знову зростає: на 31,0% і 11,5% відповідно, досягнувши 1829,4 тис. грн.

Власний капітал досліджуваного товариства поступово збільшувався: з 1095,8 тис. грн у 2019 році до 2066,7 тис. грн у 2023 році (+88,6%). Найвищий приріст було зафіксовано у 2021 році (+72,7%), після чого темпи зростання значно знизилися: у 2022 році – 2,6%, а у 2023 році – лише 0,2%. Це вказує на стабілізацію структури власного капіталу.

Загальний капітал ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» збільшився з 1705,6 тис. грн у 2019 році до 3896,1 тис. грн у 2023 році (+128,4%). Максимальне зростання спостерігалось у 2020 році (+62,9%), тоді як у 2023 році воно становило лише 5,2%. Це свідчить про поступове уповільнення розширення ресурсної бази підприємства.

Чистий прибуток мав значні коливання. У 2019 році він становив 112,2 тис. грн, у 2020 році знизився до 68,3 тис. грн (-39,1%), однак у 2021 році досяг рекордних 846,0 тис. грн (у 12 разів більше, ніж у 2020 році). У 2022 році прибуток впав до 52,0 тис. грн (-93,9%), а у 2023 році зменшення чистого прибутку склало 95,9%.

Середні активи ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» демонстрували нестабільну динаміку. У 2019 році вони становили 1489,9 тис. грн, у 2021 році досягли максимуму в 4410,0 тис. грн (+196,7% порівняно з 2020 роком), однак у 2022 році знизилися до 3483,0 тис. грн (-21,0%), а у 2023 році впали до рівня 2019 року.

Загалом, аналіз динаміки показників ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» свідчить про позитивні тенденції у розвитку підприємства, зокрема зростання капіталу та оборотних активів, проте коливання чистого прибутку та середніх активів вказують на необхідність підвищення ефективності фінансового управління.

Для наочного уявлення змін основних показників економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» у період 2019–2023 років, розглянемо графічне відображення цих даних поданих у вигляді рисунку 2.3. Він дозволить

детальніше проаналізувати динаміку таких ключових параметрів, як оборотні активи, поточні зобов'язання, власний капітал, загальний капітал, чистий прибуток та середні активи, що дасть змогу оцінити зміни у фінансовому становищі підприємства за зазначений період.

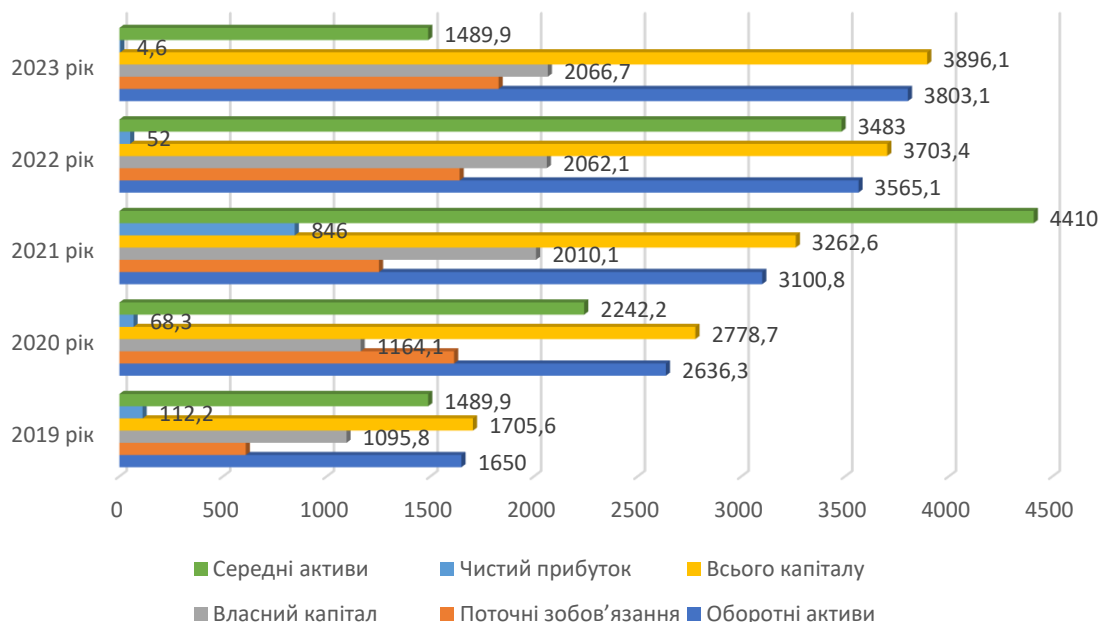

Рисунок 2.3 – Динаміка основних показників економічної безпеки
ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» за 2019-2023 роки, тис. грн

Джерело: побудовано автором на основі даних табл. 2.3

Наступним кроком в аналізі економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» є розрахунок та оцінка коефіцієнтів ліквідності (табл. 2.3), що дозволяють детальніше вивчити фінансову стійкість товариства та його здатність ефективно управляти своїми поточними зобов'язаннями. Це дасть змогу побачити, як зміни в основних показниках економічної безпеки, таких як оборотні активи, поточні зобов'язання та власний капітал, впливають на ліквідну ситуацію підприємства в динаміці. В результаті проведеного аналізу, можна буде зробити висновки про фінансову стабільність підприємства та можливі шляхи покращення її економічної безпеки.

Аналізуючи динаміку коефіцієнтів ліквідності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» за 2019–2023 роки, можна зробити висновок, що підприємство демонструє коливання в здатності покривати свої поточні зобов'язання оборотними

активами. У 2019 році коефіцієнт ліквідності становив 2,7, що свідчило про високу здатність покривати зобов'язання. Проте у 2020 році показник знизився до 1,6, що вказує на зниження запасу ліквідності.

Таблиця 2.3 – Розрахунок та оцінка коефіцієнтів ліквідності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» у динаміці за 2019-2023 роки

Роки дослідження	Оборотні активи, тис. грн	Поточні зобов'язання, тис. грн	Коефіцієнт ліквідності (К _{пл})
2019	1650,0	609,8	2,7
2020	2636,3	1614,6	1,6
2021	3100,8	1252,5	2,5
2022	3565,1	1641,3	2,2
2023	3803,1	1829,4	2,1

Джерело: систематизовано та розраховано автором на основі вихідних даних табл. 2.2

У наступні роки спостерігалася певна стабілізація показника. У 2021 році коефіцієнт зріс до 2,5, демонструючи покращення ситуації, але у 2022–2023 роках він знову зменшився до 2,2 та 2,1 відповідно. Це свідчить про поступове скорочення можливостей підприємства швидко виконувати свої поточні зобов'язання.

Такі коливання можуть бути пов'язані з економічними умовами, зміною структури активів та зобов'язань ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс», а також іншими внутрішніми факторами, що потребують детального аналізу для забезпечення стабільності економічної безпеки підприємства.

Для комплексного аналізу економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» важливим є дослідження показників фінансової стійкості підприємства. Одним із ключових індикаторів цієї стійкості є коефіцієнт фінансової незалежності, який дозволяє оцінити ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. У таблиці 2.4 представлено розрахунок та динаміку цього показника за аналізований період, що є наступним кроком у дослідженні фінансового стану товариства.

Динаміка коефіцієнта фінансової незалежності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» за 2019–2023 роки демонструє певні коливання. У 2019 році значення показника

становило 0,6, що свідчило про значну частку власного капіталу у фінансуванні активів. У 2020 році коефіцієнт знизився до 0,4, що може бути наслідком зростання залучених зобов'язань. У 2021 році показник відновився до рівня 0,6, а в 2022–2023 роках знизився до 0,5, що свідчить про збільшення залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Таблиця 2.4 – Динаміка коефіцієнта фінансової незалежності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» за 2019-2023 роки

Роки дослідження	Власний капітал, тис. грн	Всього капіталу, тис. грн	Коефіцієнт фінансової незалежності ($K_{\text{фн}}$)
2019	1095,8	1705,6	0,6
2020	1164,1	2778,7	0,4
2021	2010,1	3262,6	0,6
2022	2062,1	3703,4	0,5
2023	2066,7	3896,1	0,5

Джерело: систематизовано та розраховано автором на основі вихідних даних табл. 2.2

Подальшим кроком у дослідженні є аналіз динаміки рентабельності активів (ROA) ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» (табл. 2.5). Цей показник дозволяє оцінити ефективність використання активів підприємства для отримання прибутку, а також відображає рівень рентабельності вкладених ресурсів. Аналіз ROA у динаміці допоможе визначити тенденції у фінансовій стійкості підприємства та оцінити вплив змін у структурі активів і прибутковості на загальну економічну безпеку товариства.

Таблиця 2.5 – Динаміка рентабельності активів (ROA) ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» за 2019-2023 роки

Роки дослідження	Чистий прибуток, тис. грн	Середні активи, тис. грн	Рентабельність активів (ROA), %
2019	112,2	1489,9	7,5
2020	68,3	2242,2	3,0
2021	846,0	4410,0	19,2
2022	52,0	3483,0	1,5
2023	4,6	1489,9	0,3

Джерело: систематизовано та розраховано автором на основі вихідних даних табл. 2.2

Динаміка рентабельності активів (ROA) ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» за 2019–2023 роки свідчить про нестабільність у використанні активів підприємства. Найвищий рівень було досягнуто у 2021 році (19,2%), що обумовлено значним зростанням чистого прибутку. У 2019 році показник становив 7,5%, демонструючи задовільний рівень ефективності. Проте у 2020 році ROA знизився до 3,0%, а в наступні роки спостерігалось подальше падіння – до 1,5% у 2022 році та 0,3% у 2023 році. Така динаміка вказує на необхідність покращення управління активами та стабілізації прибутковості.

Наступним етапом аналізу є оцінка динаміки рентабельності власного капіталу (ROE) ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс», яка дозволяє визначити ефективність використання власних ресурсів підприємства для формування прибутку. Аналіз цього показника є важливим інструментом для виявлення сильних і слабких сторін фінансової діяльності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» та формування висновків щодо його економічної стійкості. Результати розрахунків наведено у відповідній таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Динаміка рентабельності власного капіталу (ROE) ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» за 2019-2023 роки

Роки дослідження	Чистий прибуток, тис. грн	Власний капітал, тис. грн	Рентабельність власного капіталу (ROE), %
2019	112,2	1095,8	10,2
2020	68,3	1164,1	5,9
2021	846,0	2010,1	42,1
2022	52,0	2062,1	2,5
2023	4,6	2066,7	0,2

Джерело: систематизовано та розраховано автором на основі вихідних даних табл. 2.2

Аналіз таблиці 2.6 показує динаміку рентабельності власного капіталу (ROE) ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» за 2019–2023 роки. У 2019 році цей показник становив 10,2%, що вказує на ефективне використання власного капіталу. У 2020 році спостерігався спад до 5,9%, що може бути наслідком зниження чистого прибутку. Протягом 2021 року рентабельність різко зросла до 42,1%, що було

зумовлено значним приростом чистого прибутку. Однак у 2022 році показник знову знизився до 2,5%, а в 2023 році знизився до 0,2%, що вказує на значне погіршення фінансових результатів підприємства.

Наступним етапом аналізу є підсумкове узагальнення результатів оцінки економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» (табл. 2.7). Для створення прогнозу показників на наступний рік важливо врахувати отримані тенденції та фактори, що можуть вплинути на фінансові результати підприємства. У таблиці 2.8 будуть представлені розрахунки, які дозволять здійснити прогнозування показників економічної безпеки на наступний рік, з урахуванням існуючих трендів та змін у фінансовому стані досліджуваного товариства.

Таблиця 2.7 – Динаміка підсумкових результатів аналізу економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» за 2019-2023 роки

Показник	Роки дослідження				
	2019	2020	2021	2022	2023
Коефіцієнт ліквідності ($K_{пл}$)	2,7	1,6	2,5	2,2	2,1
Коефіцієнт фінансової незалежності ($K_{фн}$)	0,6	0,4	0,6	0,5	0,5
Рентабельність активів (ROA), %	7,5	3,0	19,2	1,5	0,3
Рентабельність власного капіталу (ROE), %	10,2	5,9	42,1	2,5	0,2

Джерело: систематизовано автором на основі даних табл. 2.3–2.6

Таблиця 2.8 – Динаміка підсумкових результатів аналізу економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» за 2019-2023 роки

Показник	Прогноз на наступний рік
Коефіцієнт ліквідності ($K_{пл}$)	1,5
Коефіцієнт фінансової незалежності ($K_{фн}$)	0,4
Рентабельність активів (ROA), %	6,9
Рентабельність власного капіталу (ROE), %	10,2

Джерело: систематизовано та розраховано автором на основі даних табл. 2.7

Прогнозовані показники економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» на наступний рік вказують на певне поліпшення фінансових результатів. Коефіцієнт ліквідності, прогнозований на рівні 1,5, демонструє зростання фінансової стійкості

підприємства, що свідчить про його здатність більш ефективно управляти оборотними активами та поточними зобов'язаннями. Це дозволить знизити фінансові ризики та забезпечити стабільну ліквідність компанії. Коефіцієнт фінансової незалежності залишатиметься на рівні 0,4, що означає помірну залежність від зовнішніх джерел фінансування. У той час, рентабельність активів прогнозується на рівні 6,9%, що свідчить про поліпшення ефективності використання активів для генерування прибутку. Зростання рентабельності власного капіталу до 10,2% вказує на ефективніше використання власних ресурсів для досягнення високих фінансових результатів. Загалом, прогнозовані показники свідчать про позитивні перспективи діяльності товариства, які можуть забезпечити стабільний фінансовий стан і ефективну діяльність у наступному році.

Таким чином, аналіз показників економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» у динаміці за період 2019–2023 років дозволяє зробити висновок, що підприємство демонструє стійку фінансову позицію з деякими коливаннями у різних показниках. З одного боку, спостерігається зниження коефіцієнтів рентабельності, що свідчить про зниження ефективності використання активів та власного капіталу в останні роки. Однак, коефіцієнт ліквідності та коефіцієнт фінансової незалежності вказують на здатність компанії підтримувати достатній рівень ліквідності та помірну залежність від зовнішніх джерел фінансування. У загальному, підприємство залишається фінансово стабільним, хоча й потребує оптимізації деяких управлінських та фінансових аспектів для підвищення ефективності використання ресурсів у майбутньому. Прогнозовані показники на наступний рік свідчать про можливість покращення цих результатів за умови вжиття необхідних заходів.

2.3. Матриця оцінки ризиків діяльності підприємства: ймовірність настання та потенційний вплив

Для демонстрації реалізації, запропонованої у першому розділі даної кваліфікаційної роботи, моделі оцінки ризиків розглянемо діяльність

ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс». Підприємство спеціалізується на наданні послуг у сфері обслуговування населення та підприємств у різних секторах економіки, зокрема у торгівлі, комерції, виробництві, будівництві та проведенні науково-дослідної роботи.

Серед різноманітних ризиків, що можуть впливати на функціонування ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс», для ілюстрації моделі виділимо три основні категорії (рис. 2.4). Однією з таких категорій є внутрішні ризики, які виникають через особливості діяльності самого підприємства.

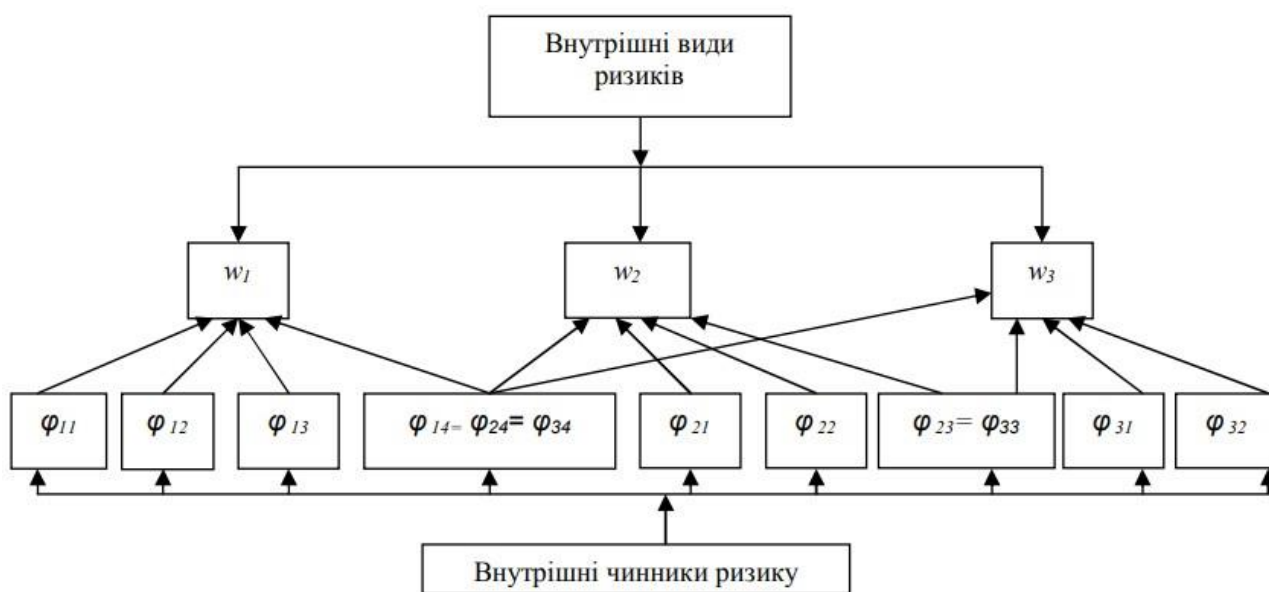

Рисунок 2.4 – Класифікація можливих ризиків для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс»

Джерело: власна розробка автора

Згідно з результатами попередніх періодів (три квартали поточного року) ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс», проведемо оцінку рівня впливу кожного з трьох видів ризиків. Отримані дані разом із статистичною інформацією, яка характеризує вплив різних факторів на діяльність підприємства, будуть використані як основа для визначення параметрів розглянутої моделі.

Нехай ступінь ризику для j -го типу визначається як лінійна функція від заданого набору факторів:

$w_j = f(\varphi_{jc})$, де c – визначена кількість найбільш значущих факторів, $c = a_j$.

У повному вигляді можна записати так:

$$w_1 = \beta_{10} + \beta_{11}w_2 + \beta_{12}w_3 + \alpha_{11}\varphi_{11} + \alpha_{12}\varphi_{12} + \alpha_{13}\varphi_{13} + u_1; \quad (2.1)$$

$$w_2 = \beta_{20} + \beta_{21}w_1 + \beta_{23}w_3 + \alpha_{21}\varphi_{21} + \alpha_{22}\varphi_{22} + \alpha_{23}\varphi_{23} + \alpha_{24}\varphi_{24} + u_2; \quad (2.2)$$

$$w_3 = \beta_{30} + \beta_{31}w_1 + \beta_{32}w_2 + \alpha_{31}\varphi_{31} + \alpha_{32}\varphi_{32} + \alpha_{33}\varphi_{33} + \alpha_{34}\varphi_{34} + u_3. \quad (2.3)$$

У цій моделі кожне рівняння є еквівалентним, тому для її побудови скористаємося методом двох найменших квадратів (2МНК).

Стислий вигляд структурної моделі можна представити наступним чином:

$$W = \Phi \cdot \Pi + V, \quad (2.4)$$

де W – вектор значень рівня ризику для кожного з аналізованих видів;

Φ – матриця значень факторів розміром 3×12 ;

Π – вектор коефіцієнтів моделі;

V – вектор випадкових змінних.

На рисунку 2.4 представлені внутрішні ризики для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс»: w_1 – зміна вартості послуг; w_2 – порушення строків постачання ресурсів для надання послуг; w_3 – несвоєчасна оплата наданих послуг клієнтами.

Внутрішні чинники ризику для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс»: φ_{11} – зростання вартості необхідних ресурсів для надання послуг; φ_{12} – збільшення операційних витрат; φ_{13} – зниження попиту на послуги; φ_{21} – отримання неякісних ресурсів від постачальників, що вимагає їх повернення; φ_{22} – ненадійність і безвідповідальність постачальників; φ_{31} – ненадійність і безвідповідальність клієнтів; φ_{32} – банкрутство клієнтів; $\varphi_{23}=\varphi_{33}$ – помилки при оформленні договорів або іншої документації; $\varphi_{14}=\varphi_{24}=\varphi_{34}$ – форс-мажорні обставини.

На основі проведених розрахунків отримаємо:

$$\begin{aligned} w_1 = & -0,33 \cdot 10^{-2}\varphi_{1(11)} - 0,15 \cdot 10^{-2}\varphi_{2(12)} - 0,14 \cdot 10^{-2}\varphi_{3(13)} + \\ & + 0,55 \cdot 10^{-2}\varphi_{4(21)} + 0,20 \cdot 10^{-2}\varphi_{5(22)} + 0,32 \cdot 10^{-2}\varphi_{6(23)} + \\ & + 0,45 \cdot 10^{-2}\varphi_{7(24)} + 0,60 \cdot 10^{-3}\varphi_{8(31)} + 0,53 \cdot 10^{-2}\varphi_{9(32)} - \\ & - 0,49 \cdot 10^{-2}\varphi_{10(33)} - 0,57 \cdot 10^{-2}\varphi_{11(34)} - 0,30 \cdot 10^{-2}. \end{aligned} \quad (2.5)$$

$$\begin{aligned}
w_2 = & -0,20 \cdot 10^{-3} \pi_{21} \varphi_{1(11)} + 0,93 \cdot 10^{-3} \varphi_{2(12)} + 0,21 \cdot 10^{-3} \varphi_{3(13)} - \\
& -0,35 \cdot 10^{-3} \varphi_{4(21)} - 0,65 \cdot 10^{-4} \varphi_{5(22)} + 0,55 \cdot 10^{-3} \varphi_{6(23)} + \\
& +0,15 \cdot 10^{-4} \varphi_{7(24)} - 0,20 \cdot 10^{-2} \varphi_{8(31)} + 0,93 \cdot 10^{-4} \varphi_{9(32)} + \\
& +0,19 \cdot 10^{-2} \varphi_{10(33)} - 0,27 \cdot 10^{-2} \varphi_{11(34)}. \quad (2.6)
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
w_3 = & 0,45 \cdot 10^{-2} - 0,50 \cdot 10^{-3} \varphi_{1(11)} - 0,53 \cdot 10^{-3} \varphi_{2(12)} - \\
& -0,31 \cdot 10^{-3} \varphi_{3(13)} - 0,45 \cdot 10^{-3} \varphi_{4(21)} + 0,65 \cdot 10^{-3} \varphi_{5(22)} + \\
& +0,35 \cdot 10^{-3} \varphi_{6(23)} - 0,15 \cdot 10^{-2} \varphi_{7(24)} + 0,30 \cdot 10^{-2} \varphi_{8(31)} + \\
& +0,73 \cdot 10^{-3} \varphi_{9(32)} - 0,14 \cdot 10^{-2} \varphi_{10(33)} - 0,47 \cdot 10^{-2} \varphi_{11(34)}. \quad (2.7)
\end{aligned}$$

$$R_1^2 = 0,55, R_2^2 = 67, R_3^2 = 0,50.$$

Результати аналізу взаємозв'язків між чинниками показали відсутність кореляції між ними. Це дозволяє зробити висновок про відсутність мультиколінеарності, що є підставою для застосування методу найменших квадратів (МНК) у побудові моделей.

У такому випадку досліджувана модель може бути представлена в наступному вигляді:

$$\begin{aligned}
w_1 = & 0,34 \cdot 10^{-16} \cdot 0,25 \cdot 10^{-14} w_2 + 1,1 w_3 + 0,48 \cdot 10^{-17} \varphi_{11} - \\
& -0,85 \cdot 10^{-18} \varphi_{12} - 1,41 \cdot 10^{-19} \varphi_{13}; \quad (2.8)
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
w_2 = & -0,24 \cdot 10^{-2} - 0,35 w_1 + 1,05 w_3 + 0,28 \cdot 10^{-2} \varphi_{21} - \\
& -1,8 \cdot 10^{-3} \varphi_{22} + 1,11 \cdot 10^{-3} \varphi_{23} + 0,45 \cdot 10^{-2} \varphi_{24}; \quad (2.9)
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
w_3 = & 0,34 \cdot 10^{-2} - 0,13 w_1 - 0,35 \cdot 10^{-2} w_2 - 0,48 \cdot 10^{-3} \varphi_{31} + \\
& +0,18 \cdot 10^{-3} \varphi_{32} - 0,81 \cdot 10^{-3} \varphi_{33} - 0,25 \cdot 10^{-2} \varphi_{34}. \quad (2.10)
\end{aligned}$$

Для ймовірності 0,95:

$$\begin{aligned}
-0,41 \cdot 10^{-2} & \leq w_1 \leq 0,28 \cdot 10^{-1}; \quad w_{1\phi} = 0,14 \cdot 10^{-1}; \\
-0,21 \cdot 10^{-2} & \leq w_2 \leq 0,18 \cdot 10^{-1}; \quad w_{2\phi} = 1,1 \cdot 10^{-3}; \\
-0,31 \cdot 10^{-2} & \leq w_3 \leq 1,2 \cdot 10^{-2}; \quad w_{3\phi} = 0,10 \cdot 10^{-2}.
\end{aligned}$$

Аналіз отриманих результатів показує такі взаємозв'язки між досліджуваними ризиками: при збільшенні w_2 на одну одиницю, w_1 зменшується на $0,14 \cdot 10^{-1}$. Водночас із збільшенням w_3 на одиницю, w_1 зростає на $0,10 \cdot 10^{-2}$. Якщо w_1 збільшується на одну одиницю, w_2 зменшується на $0,21$, а

зі збільшенням w_3 на одиницю, w_2 підвищується на 1,1. У свою чергу, зі збільшенням w_1 на одиницю, w_3 зменшується на 0,10, а зростання w_2 на одиницю спричиняє зменшення w_3 на $0,21 \cdot 10^{-2}$.

Ці результати демонструють складні взаємозалежності між ризиками, що необхідно враховувати для побудови ефективної стратегії управління ризиками.

Маючи прогнознi значення ризиків усіх типів, загальну оцінку ризику для конкретного напрямку діяльності можна обчислити як суму зважених значень ризиків кожного типу відповідно до їхньої вагомості. Формула для цього має такий вигляд:

$$W = \sum_{j=1}^m w_j \cdot d_j, \quad (2.11)$$

де W – визначення сукупного рівня ризику;

w_j – оцінка ризику для j -го типу;

d_j – вага j -го ризику, d_j визначається за допомогою експертної оцінки, з урахуванням значущості цього виду ризику (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Оцінка важливості j -го виду ризику для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» за допомогою експертного методу

Вид ризику	j	d_j
Зміна вартості послуг	1	0,55
Порушення строків постачання ресурсів для надання послуг	2	0,1
Несвоєчасна оплата наданих послуг клієнтами	3	0,35
Разом	-	1,0

Джерело: власна розробка автора

Межі ступеня загального ризику для наступного кварталу, з ймовірністю 0,95, коливаються в межах від $-0,34 \cdot 10^{-2} \leq W \leq 0,18 \cdot 10^{-1}$; при цьому фактичний рівень ризику становить $0,11 \cdot 10^{-1}$. Це означає, що ризик не буде нижчим за $-0,34 \cdot 10^{-2}$ та не перевищить $0,18 \cdot 10^{-1}$.

Прогнозуючи можливі значення чинників ризику на майбутні періоди та

використовуючи побудовану модель, можна спрогнозувати загальний рівень ризику. Змінюючи параметри чинників, можна досягти бажаного рівня ризику, який є прийнятним для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс». У цьому контексті мова йде про внутрішні чинники, на які досліджуване товариство має прямий вплив. Керуючи внутрішніми чинниками, можна впроваджувати управлінські рішення, спрямовані на зниження ризиків.

Таким чином, економічна безпека є багатогранним поняттям, що охоплює всі сфери діяльності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» і відображає умови його функціонування, при цьому досягнення економічної безпеки можливе через ефективне управління ризиками. Одним з ключових аспектів управління ризиками є їх кількісна оцінка. Застосування комбінації ймовірнісних та нечітких методів дозволяє досліднику всебічно оцінити ризики, враховуючи цілі, які стоять перед досліджуваним товариством, а також висунуті гіпотези.

Розроблена комплексна модель оцінки ризиків для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» надає можливість детально аналізувати і відстежувати вплив різноманітних чинників на рівень ризику підприємства. Завдяки цьому, товариство може ефективно управляти ризиками, що дозволяє не тільки мінімізувати потенційні загрози для її фінансової та операційної стабільності, а й підвищувати здатність до адаптації в умовах змінного ринкового середовища. Впровадження такої моделі є ключовим інструментом для забезпечення економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс», оскільки дає змогу своєчасно виявляти і коригувати ризики, знижувати їх негативний вплив на бізнес-процеси і зберігати конкурентоспроможність підприємства на ринку.

У наступному розділі буде розглянуто новітні інструменти протидії ризикам в системі економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс». Особлива увага буде приділена сучасним методам, що дозволяють ефективно виявляти та мінімізувати ризики, підтримуючи стабільність і розвиток досліджуваного товариства.

РОЗДІЛ 3

НОВІТНІЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРОТИДІЇ РИЗИКАМ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс»

3.1. Пропозиції щодо застосування системи раннього попередження та реагування під час управління ризиками

В умовах постійних змін на ринку та непередбачуваних економічних викликів для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» надзвичайно важливою є здатність ефективно управляти ризиками. Ризики, які можуть виникнути як у результаті внутрішніх факторів діяльності підприємства, так і через вплив зовнішнього середовища, здатні значно вплинути на стабільність та розвиток компанії. Саме тому, впровадження системи раннього попередження та реагування є стратегічно важливим кроком для оперативного виявлення і мінімізації можливих загроз.

Застосування такої системи дозволить не тільки своєчасно фіксувати потенційні ризики, але й оперативно визначати стратегії реагування, що сприятиме уникненню великих втрат і зниженню негативного впливу на фінансові та операційні показники компанії. Крім того, система раннього попередження дозволяє здійснювати моніторинг, аналізувати наявні тенденції та вчасно коригувати дії відповідно до змін, що відбуваються. Для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» це також можливість виявляти нові можливості для росту та розвитку, що дозволить не тільки підтримати, а й посилити конкурентні переваги на ринку.

Важливим завданням стратегічного управління ризиками ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» є своєчасне виявлення потенційних загроз, які можуть призвести до серйозних фінансових труднощів або навіть до банкрутства. Процес прогнозування ризиків передбачає ідентифікацію та оцінку можливих негативних тенденцій, що можуть загрожувати стабільності підприємства, його платоспроможності та ліквідності, а в результаті – привести до фінансової кризи або ліквідації.

Для своєчасного виявлення таких ризиків та ефективного реагування на них, ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» доцільно впроваджувати систему раннього попередження та реагування (СРПР) у рамках управління ризиками. Ця система дозволяє оперативно виявляти небезпечні тенденції, оцінювати потенційний вплив на діяльність підприємства та розробляти заходи для мінімізації ризиків. Схема системи раннього попередження наведена на рисунку 3.1.

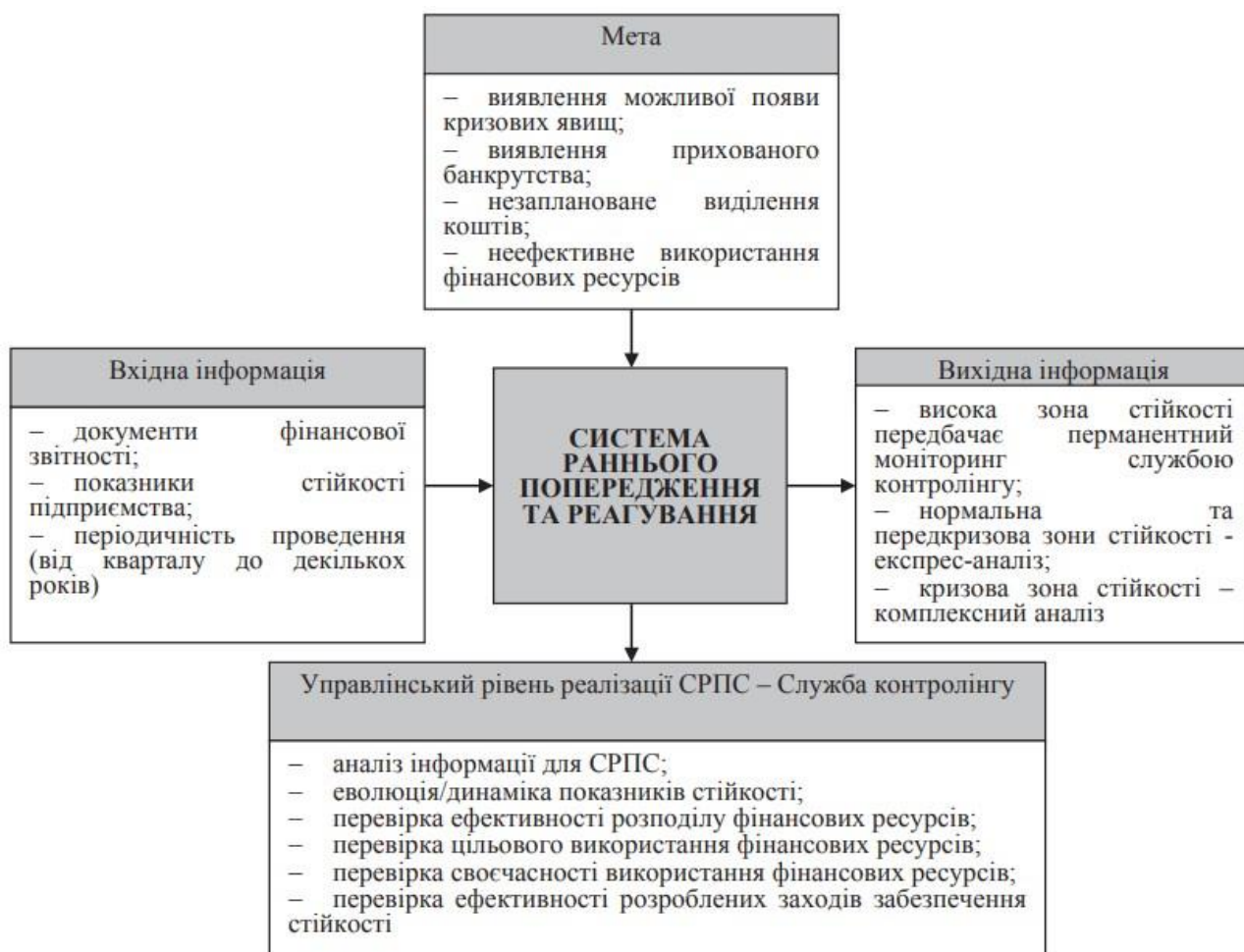

Рисунок 3.1 – Система раннього попередження та реагування при управлінні ризиками на підприємстві

Джерело: власна розробка автора

Під час своєї діяльності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» повинно регулярно проводити моніторинг і аналіз як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, що впливають на його роботу. Це дасть змогу оцінити ефективність поточних стратегій управління ризиками. Якщо результати моніторингу будуть позитивними, товариство продовжує відстежувати ситуацію. У разі виявлення

проблем, підприємство має два варіанти дій:

- доповнити або оновити існуючі стратегії управління ризиками новими моделями з наявного банку стратегій;
- розробити або вдосконалити поточні стратегії та методи їх впровадження.

Впровадження інновацій та реалізація змін у сфері управління ризиками на ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» повинні бути ретельно сплановані та контрольовані. Це можливо через створення ефективної програми управління ризиками, яка ґрунтується на чітко визначених параметрах змін, різних варіантах реалізації стратегій та підходах до їх виконання. Важливою частиною цього процесу є розробка методики розподілу ресурсів для забезпечення економічної безпеки підприємства, враховуючи всі наявні обмеження. Управління ризиками у режимі раннього попередження вимагає від підприємства постійного удосконалення існуючих методів і створення нових стратегій, ґрунтуючись на аналізі як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. (рис. 3.2).

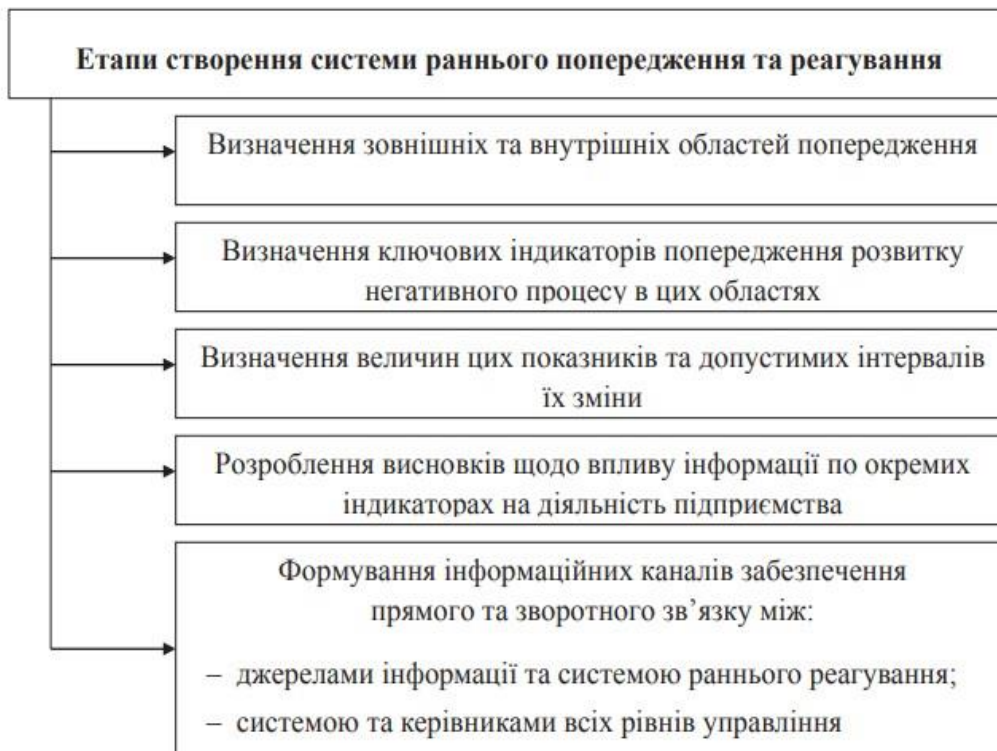

Рисунок 3.2 – Послідовність етапів розробки системи раннього попередження та реагування

Джерело: власна розробка автора

Такий науковий підхід сприятиме поповненню методів управління ризиками, що дозволить ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Проте важливо розуміти, що стратегія не може охопити всі можливі ризики. Вона надає загальні орієнтири та служить інструментом для прийняття швидких рішень керівництвом.

Система раннього попередження та реагування (СРПР) використовує набір показників і індикаторів, які дозволяють не тільки кількісно оцінити поточну ситуацію, але й визначити причини її виникнення, а також провести аналіз факторів, що на неї впливають. Основними складовими СРПР є показники і системи показників для раннього попередження, які розроблені на основі адаптованої системи збалансованих показників. Це дозволяє ефективно управляти ризиками і оперативно реагувати на зміни в умовах підприємства.

У системі управління ризиками підприємства часто застосовується методологія «Balanced Scorecard», яка включає чотири основні напрямки: «Фінанси», «Клієнти», «Бізнес-процеси» та «Потенціал». Цілі, встановлені для кожного з цих напрямків, взаємопов'язані через причинно-наслідкові ланцюги, що дозволяє забезпечити ефективне управління ризиками на всіх рівнях діяльності організації. Основна логіка цієї системи полягає в тому, що кваліфіковані та мотивовані працівники, використовуючи доступні ресурси, повинні забезпечити належну якість та ефективність виконання бізнес-процесів, що в свою чергу сприяє зниженню операційних ризиків. Оптимізація бізнес-процесів є ключовим фактором для досягнення конкурентної переваги, що дозволяє знижувати ризики на ринку. В свою чергу, задоволення клієнтів і забезпечення конкурентоспроможності підприємства є основою для досягнення фінансових цілей, що також веде до мінімізації фінансових ризиків і підвищення стійкості підприємства.

Слід враховувати, що досягнення конкретної мети, наприклад, зниження ризиків залучення нових клієнтів, зазвичай залежить не лише від заходів, безпосередньо спрямованих на цю мету, але й від ініціатив, що належать до інших цілей у межах проєкції «Клієнти», а також від заходів, що стосуються

інших аспектів управління ризиками, таких як «Бізнес-процеси» і «Потенціал». Таким чином, ефективне управління ризиками вимагає комплексного підходу, який враховує взаємозв'язок між різними цілями та стратегіями підприємства.

Такий підхід до системи «Balanced Scorecard» дає змогу чітко визначити для кожного структурного підрозділу підприємства, які конкретні заходи, спрямовані на управління ризиками, вони повинні виконувати для досягнення стратегічних цілей. Крім того, зазначаються індикатори, за якими оцінюватиметься ефективність реалізації цих заходів. Важливу роль також відіграє інформація про ресурси, виділені для впровадження конкретних антикризових заходів, а також терміни їх реалізації, що забезпечує системний підхід до управління ризиками в межах підприємства.

Збалансована система показників орієнтована на зменшення домінування фінансових індикаторів у процесі управлінського обліку підприємства та на доповнення внутрішньої та зовнішньої звітності. Вона сприяє спрощенню процесу планування та покращенню узгодження стратегічних цілей. Незважаючи на індивідуальність стратегії кожного підприємства, існує ряд показників, що є універсальними і не залежать від обраної стратегії. До таких показників можна віднести виручку, прибуток, рентабельність капіталу, вартість бізнесу, кількість реклаमाцій, частку браку, рівень завантаження виробничих потужностей та плинність кадрів. Ці показники є актуальними для більшості підприємств, оскільки вони відображають основні аспекти ефективності діяльності, незалежно від типу стратегії.

Набір показників для управління ризиками має включати параметри, які дозволяють оцінювати ймовірність банкрутства підприємства або загрози фінансової нестабільності. Розробка таких індикаторів повинна проводитися у співпраці між представниками підприємства, державними органами та консалтинговими компаніями, які спеціалізуються на підтримці компаній з державною участю. Це допоможе забезпечити ефективну і всебічну оцінку ризиків, що можуть вплинути на фінансову безпеку та стабільність підприємства.

Використання показників блоку «Соціум» дозволяє оцінити ефективність

державної підтримки підприємств у різних аспектах, своєчасність вирішення проблемних ситуацій та вжиття необхідних заходів для запобігання кризовим явищам, відповідно до правового регулювання. Ці індикатори є важливими для моніторингу ризиків, пов'язаних із зовнішніми впливами, які можуть загрожувати стабільності підприємства.

Запропонований підхід найбільш повно відображає теоретичні основи управління ризиками, що є важливою складовою для забезпечення стабільної роботи ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» сьогодні та його успішного розвитку в майбутньому. Він також гармонійно поєднується з традиційними принципами на всіх рівнях управлінської діяльності, що дозволяє забезпечити точність і достовірність інформації, наданої системою раннього попередження та реагування (СРПР). Це, в свою чергу, підвищує ефективність управління ризиками та загальну економічну стійкість підприємства (рис. 3.3).

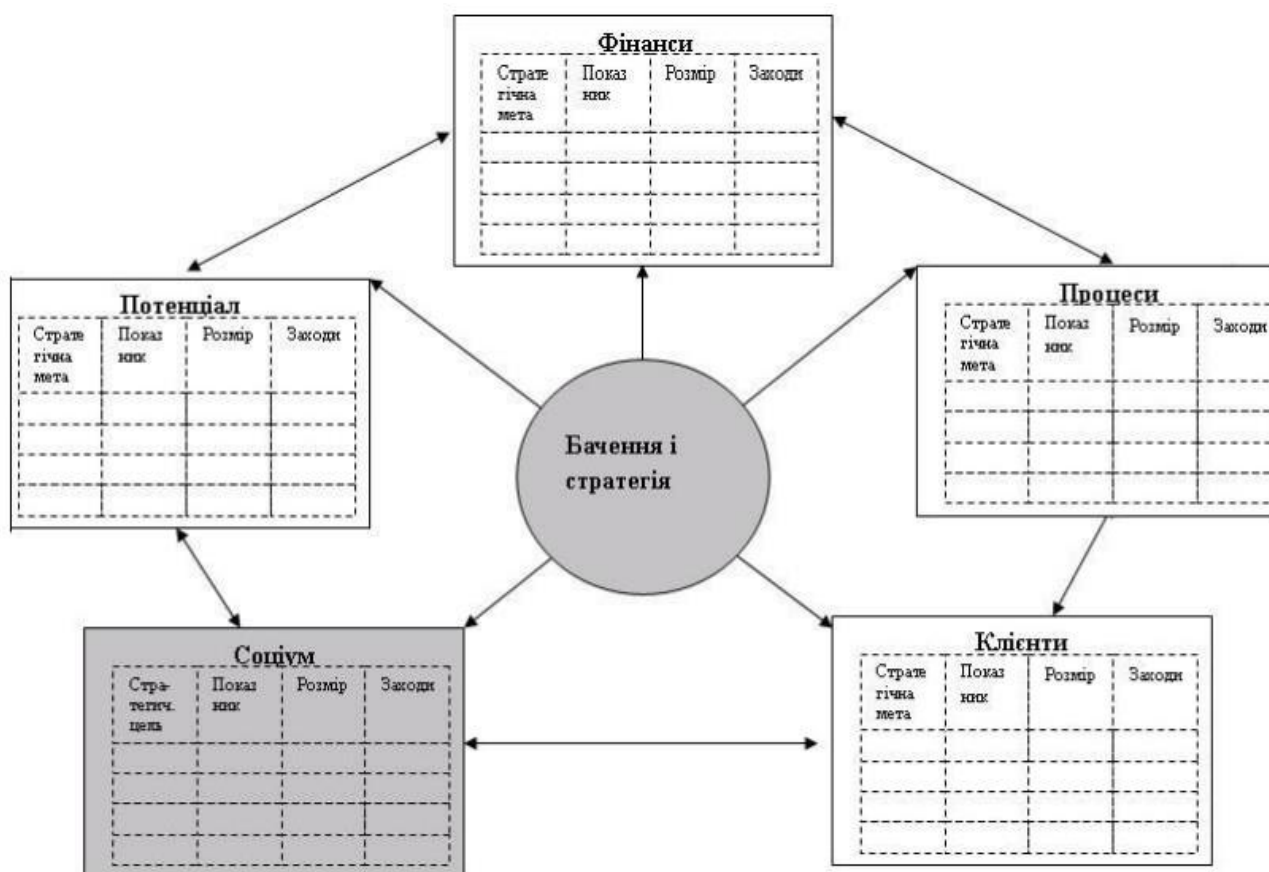

Рисунок 3.3 – Модель управління ризиками для забезпечення економічної стійкості ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс»

Джерело: власна розробка автора

Впровадження системи раннього попередження та реагування на основі слабких сигналів дозволить ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» своєчасно ідентифікувати потенційні ризики та загрози, що можуть виникнути в майбутньому. Це надасть можливість оперативно генерувати заходи для мінімізації негативних впливів, своєчасно приймати обґрунтовані управлінські рішення. Розробка такої системи повинна здійснюватися за допомогою комплексного підходу, який включає застосування сучасних інформаційних технологій, аналітичних інструментів, методів моделювання і прогнозування. Крім того, важливими принципами її побудови є системність, адаптивність до змін, модульність і відкритість, що забезпечують сумісність з іншими компонентами та можливість використання оптимальних рішень для управління ризиками.

3.2. Практичні аспекти протидії ризикам як засіб підвищення економічної безпеки в умовах діджиталізації

В умовах стрімкої діджиталізації бізнес-середовища ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» стикається з необхідністю впровадження практичних аспектів протидії ризикам як ефективного засобу підвищення економічної безпеки. Цифрові трансформації, які впливають на всі аспекти діяльності підприємства, відкривають нові можливості для зростання, але водночас супроводжуються низкою ризиків, таких як кіберзагрози, порушення інформаційної безпеки та непередбачувані зміни ринкових умов. Для забезпечення стійкості та конкурентоспроможності товариства важливо адаптувати стратегії управління ризиками до нових цифрових викликів, впроваджуючи сучасні технологічні інструменти, автоматизовані системи моніторингу та аналітики. Такі дії сприятимуть зміцненню позицій підприємства та забезпеченню його стабільного розвитку в умовах цифрової трансформації.

Для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» цифрова трансформація означає не лише впровадження новітніх технологій, але й комплексне оновлення корпоративних

цінностей та інтеграцію цифрових рішень у всі сфери діяльності. Такі ініціативи дозволяють товариству знижувати витрати, удосконалювати процеси управління та впроваджувати децентралізовані моделі роботи. Це сприяє покращенню загальної продуктивності, підвищенню ефективності операцій та прийняттю більш зважених управлінських рішень, що в результаті посилює позиції підприємства на ринку.

У сучасних умовах цифрові технології стають ключовим фактором забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку досліджуваного підприємства. Цифрова трансформація вже не є питанням вибору, а перетворилася на обов'язкову складову успіху. Однак, поряд із новими можливостями, які цифрові інновації привносять у бізнес-середовище, виникають також ризики і загрози, що потребують ретельного аналізу та врахування (рис. 3.4).

Рисунок 3.4 – Потенційні ризики та загрози впровадження цифрових технологій на підприємстві

Джерело: власна розробка автора

1. Кібербезпека – це система заходів, інструментів, методів і практик, які забезпечують захист інформаційних систем, мереж та даних від несанкціонованого доступу, втрат, пошкоджень чи інших потенційних загроз.

Зловмисники можуть використовувати різні методи, такі як шкідливі програми, фішингові атаки, віруси та інші способи, щоб отримати доступ до конфіденційної інформації або пошкодити системи. Для ефективного захисту від кіберзагроз у ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» необхідно застосовувати комплексний підхід до кібербезпеки, що включає захист мереж, контроль доступу, постійний моніторинг і навчання персоналу в питаннях інформаційної безпеки.

Це дозволяє забезпечити захист конфіденційної інформації, такої як особисті дані користувачів, фінансова інформація, комерційні таємниці та інші важливі дані. Для цього використовуються технології шифрування, системи ідентифікації та автентифікації, а також методи контролю доступу. Мережеву безпеку можна зміцнити за допомогою антивірусного програмного забезпечення, яке допомагає виявляти загрози та запобігати несанкціонованому доступу або перехопленню даних.

У разі виникнення кіберінциденту важливо оперативно реагувати, мінімізуючи збитки. Це можна зробити за допомогою відновлення даних із резервних копій, усунення вразливостей, аналізу причин інциденту та впровадження заходів для запобігання подібним випадкам у майбутньому.

2. Ризики втрати конфіденційності даних є серйозною загрозою для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс», його клієнтів та партнерів. Ці ризики виникають через можливість несанкціонованого доступу, використання, модифікації або розповсюдження чутливої інформації. Зловмисники можуть отримати доступ до особистих даних, таких як імена, адреси, контактні телефони, банківські реквізити та інші відомості, які можуть бути використані для скоєння шахрайства або інших кримінальних дій. Викрадення або несанкціоноване розповсюдження такої інформації може спричинити втрату довіри клієнтів, фінансові збитки, судові позови та інші негативні наслідки для компанії.

Для зниження цих ризиків ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» повинно

впроваджувати ефективні методи захисту даних, включаючи шифрування, автентифікацію, контроль доступу, антивірусні рішення та системи моніторингу і виявлення вторгнень. Важливо також проводити навчання персоналу з питань кібербезпеки та здійснювати постійний моніторинг та аналіз потенційних загроз ззовні.

3. Технологічні виклики мають великий вплив на діяльність ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс», оскільки включають різноманітні швидко змінювані технології, які стають доступнішими на ринку. Це означає, що досліджуване товариство повинно бути готове до впровадження інновацій для підтримки конкурентоспроможності. Цифрові технології значно змінюють способи ведення бізнесу, забезпечуючи можливості для автоматизації, аналізу даних та поліпшення взаємодії з клієнтами. Цифрова трансформація вимагає від ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» здатності адаптуватися до нових технологічних реалій і правильно планувати стратегію. Використання штучного інтелекту дає товариству додаткові інструменти для управління і аналізу даних, що сприяє прийняттю більш обґрунтованих рішень на основі великих обсягів інформації. ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» повинно бути готове постійно оновлювати свої стратегії, інвестувати в науково-дослідні роботи та підтримувати гнучкість у технологічних змінах.

4. Цифрові зміни, що відбуваються в організаційній культурі, є важливим чинником для успішної трансформації діяльності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс». Культура підприємства формує основи взаємодії і роботи, відображаючи основні цінності, принципи і практики. Цифровізація вимагає від товариства більших інновацій та адаптивності, тому керівництво ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» повинно створювати середовище, що сприяє експериментам та підтримці нових ідей і технологій. Важливо стимулювати розвиток цифрових навичок серед працівників, що включає навчання новим інструментам і методам, а також розвиток аналітичних і технологічних компетенцій. Цифрові ініціативи також підвищують рівень комунікації, як всередині компанії, так і з її партнерами, що сприяє відкритості та співпраці між командами та підрозділами.

5. Ризик втрати конкурентоспроможності для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» полягає в тому, що підприємство може не встояти перед конкуренцією, не зберегти свої ринкові позиції або не здобути нових. Якщо досліджуване товариство не буде інвестувати в новітні технології або не адаптується до змін на ринку, воно може втратити свою конкурентну перевагу. Зміни в перевагах споживачів можуть призвести до зміни попиту на товари чи послуги товариства, і якщо ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» не зможе швидко зреагувати, це може призвести до втрати ринкових часток. Економічні зміни, такі як інфляція, підвищення відсоткових ставок або фінансова криза, можуть негативно вплинути на фінансовий стан підприємства, знижуючи його здатність бути конкурентоспроможним. Також обмежені ресурси, як фінансові, людські чи матеріальні, можуть стати серйозною перешкодою для розвитку ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» і його конкурентної здатності.

6. Цифрова нерівність – це дисбаланс у доступі до технологій, цифрових ресурсів і можливостей серед різних соціальних груп, територій та країн. Це явище зумовлене різними рівнями доступу до цифрових технологій, володіння ними та здатністю ефективно їх використовувати.

Цифрова нерівність часто виникає через економічні фактори, зокрема високі витрати на інтернет-послуги та придбання цифрових пристроїв, що робить їх недоступними для деяких груп населення чи підприємств. Це особливо стосується віддалених регіонів та малозабезпечених верств суспільства, де фінансові ресурси обмежені. Також важливим є вплив соціокультурних аспектів, що може спричинити різницю у рівні доступу до цифрових технологій, знижуючи можливості підприємств у цих регіонах для ефективного розвитку та адаптації до змін у бізнес-середовищі.

Для подолання цифрової нерівності в межах ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» необхідно вжити низку заходів, що охоплюють розробку і впровадження програм для підвищення цифрової компетентності серед співробітників, а також забезпечення рівного доступу до необхідних технологічних ресурсів. Важливо створити умови для впровадження інфраструктурних рішень, що дозволять

кожному працівнику, незалежно від його соціального статусу чи професійної ролі, ефективно використовувати цифрові інструменти в роботі. Крім того, важливо підтримувати ті групи співробітників, які потребують додаткової допомоги у навчанні та адаптації до нових технологій.

Цифрова трансформація відкриває великі можливості для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс», надаючи доступ до нових технологій, покращення бізнес-процесів та можливість зростання через автоматизацію та інновації. Вона дозволяє оптимізувати внутрішні операції, підвищити ефективність взаємодії з клієнтами та партнерами, що в свою чергу сприяє підвищенню конкурентоспроможності. Проте, разом з перевагами, цифровізація приносить і значні ризики, зокрема, загрози кібербезпеки, порушення конфіденційності даних, а також необхідність адаптації співробітників до нових технологічних рішень.

Таким чином, для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» цифрова трансформація надає великий потенціал для покращення внутрішніх процесів, підвищення ефективності та досягнення конкурентних переваг. Однак, впровадження нових цифрових технологій також приносить певні ризики, які можуть вплинути на операційну діяльність підприємства. Це можуть бути ризики, пов'язані з кіберзагрозами, недостатньою підготовленістю персоналу до використання нових технологій, а також потенційні проблеми з інтеграцією нових систем у існуючі бізнес-процеси. Щоб мінімізувати ці ризики, ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» повинне впроваджувати ефективні стратегії управління цифровими ризиками, що включають системи моніторингу, регулярне навчання співробітників, а також створення чіткої стратегії цифрової безпеки для забезпечення безперебійної роботи та сталого розвитку підприємства в умовах діджиталізації.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження організації протидії ризикам в системі економічної безпеки підприємства було визначено ключові аспекти ефективного управління ризиками.

Встановлено, що економічна сутність ризиків у сучасних умовах визначається їхньою невід'ємною роллю в господарській діяльності, що обумовлено високим рівнем невизначеності та впливом динамічних змін у зовнішньому середовищі. Ризики відображають можливість відхилення від запланованих результатів під впливом різноманітних факторів, які можуть мати як внутрішній, так і зовнішній характер. Їх класифікація дозволяє систематизувати загрози, що виникають у процесі управління, і враховувати особливості сучасних викликів, таких як економічна нестабільність, соціально-політичні зміни та вплив воєнного стану. Застосування чіткої класифікації є основою для розробки ефективних механізмів оцінки, управління та мінімізації ризиків, що сприяє забезпеченню економічної безпеки підприємств.

Ефективне управління ризиками є основою для забезпечення надійної економічної безпеки підприємства, що забезпечує його стійкість та конкурентоспроможність у сучасних умовах. Тільки системний підхід до управління ризиками на всіх етапах діяльності підприємства дозволяє знизити вплив негативних факторів та забезпечити сталий розвиток навіть у складних економічних умовах.

У контексті забезпечення економічної безпеки підприємства, засоби оцінки та мінімізації ризиків є ключовими інструментами для визначення рівня загроз та вжиття відповідних заходів для їх нейтралізації. Ефективна оцінка ризиків передбачає використання як якісних, так і кількісних методів, що дозволяє отримати всебічне уявлення про можливі загрози для підприємства. Мінімізація ризиків, у свою чергу, включає розробку і впровадження стратегій, спрямованих на зниження їх ймовірності та наслідків. Інтеграція сучасних аналітичних підходів до управління ризиками в системі економічної безпеки дає

змогу не лише вчасно реагувати на внутрішні та зовнішні загрози, але й формувати стійкі стратегії для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності підприємства.

Дослідження базувалось на діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «ГУДЕКС ЕкоСервіс», яке займається наданням послуг. Метою аналізу є оцінка ризиків, що виникають у сфері послуг, а також розробка ефективних заходів для забезпечення економічної безпеки підприємства.

Аналіз діяльності ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» дозволяє стверджувати, що підприємство не лише стабільно функціонує в умовах конкурентного середовища, але й здатне підтримувати свою позицію лідера на ринку завдяки стратегічному управлінню та постійному вдосконаленню послуг.

Аналіз показників економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» у динаміці за період 2019–2023 років дозволяє зробити висновок, що підприємство демонструє стійку фінансову позицію з деякими коливаннями у різних показниках. З одного боку, спостерігається зниження коефіцієнтів рентабельності, що свідчить про зниження ефективності використання активів та власного капіталу в останні роки. Однак, коефіцієнт ліквідності та коефіцієнт фінансової незалежності вказують на здатність компанії підтримувати достатній рівень ліквідності та помірну залежність від зовнішніх джерел фінансування. У загальному, підприємство залишається фінансово стабільним, хоча й потребує оптимізації деяких управлінських та фінансових аспектів для підвищення ефективності використання ресурсів у майбутньому. Прогнозовані показники на наступний рік свідчать про можливість покращення цих результатів за умови вжиття необхідних заходів.

Розроблена комплексна модель оцінки ризиків для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» надає можливість детально аналізувати і відстежувати вплив різноманітних чинників на рівень ризику підприємства. Завдяки цьому, товариство може ефективно управляти ризиками, що дозволяє не тільки мінімізувати потенційні загрози для її фінансової та операційної стабільності, а й підвищувати здатність до адаптації в умовах змінного ринкового середовища.

Впровадження такої моделі є ключовим інструментом для забезпечення економічної безпеки ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс», оскільки дає змогу своєчасно виявляти і коригувати ризики, знижувати їх негативний вплив на бізнес-процеси і зберігати конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Впровадження системи раннього попередження та реагування на основі слабких сигналів дозволить ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» своєчасно ідентифікувати потенційні ризики та загрози, що можуть виникнути в майбутньому. Це надасть можливість оперативно генерувати заходи для мінімізації негативних впливів, своєчасно приймати обґрунтовані управлінські рішення. Розробка такої системи повинна здійснюватися за допомогою комплексного підходу, який включає застосування сучасних інформаційних технологій, аналітичних інструментів, методів моделювання і прогнозування. Крім того, важливими принципами її побудови є системність, адаптивність до змін, модульність і відкритість, що забезпечують сумісність з іншими компонентами та можливість використання оптимальних рішень для управління ризиками.

Для ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» цифрова трансформація надає великий потенціал для покращення внутрішніх процесів, підвищення ефективності та досягнення конкурентних переваг. Однак, впровадження нових цифрових технологій також приносить певні ризики, які можуть вплинути на операційну діяльність підприємства. Це можуть бути ризики, пов'язані з кіберзагрозами, недостатньою підготовленістю персоналу до використання нових технологій, а також потенційні проблеми з інтеграцією нових систем у існуючі бізнес-процеси. Щоб мінімізувати ці ризики, ТОВ «ГУДЕКС ЕкоСервіс» повинне впроваджувати ефективні стратегії управління цифровими ризиками, що включають системи моніторингу, регулярне навчання співробітників, а також створення чіткої стратегії цифрової безпеки для забезпечення безперебійної роботи та сталого розвитку підприємства в умовах діджиталізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутенко В., Байдацький М. Теоретичні основи формування системи управління ризиками на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2398>
2. Вараксіна, О., Побіденна, В., & Гребеник, Р. (2023). УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА. *Економіка та суспільство*, (56). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-47> (дата звернення: 05.11.2024).
3. Волинець Л. М., Хоменко І. О., Халацька І. І., Божок Ю. О., Пенківська К. С. Формування системи управління ризиками в логістичній діяльності підприємств. *Вісник НТУ. Серія : "Економічні науки"*. 2021. Вип. 2 № 49. С. 22–31.
4. Гринько Т., Гвініашвілі Т., Каліберда М. Стратегічне управління підприємством в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2440>
5. Гросул, В. А., & Усова, М. О. (2021). РИЗИК: СУТНІСТЬ, ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ОСНОВНІ ВИДИ. *Економічний простір*, (176), 58-64. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/176-9>
6. Дубинська, О. (2021). ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДСТАВІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, (5), 112-122. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.5.14>
7. Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій та забезпечення : колективна монографія за ред. д.е.н., доц. Вівчар О. І. Варналій З.С. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 395 с.
8. Економічні ризики: методи вимірювання та управління: Навчальний посібник / Скопенко Н.С., Федулова І.В., Мазник Л.В., Кириченко О.М., Удворгелі Л.І.; за заг. ред. Скопенко Н.С. К. : НУХТ, 2021. 344 с.

9. Захарова Н. Ю. Управління ризиками на підприємстві: сутність, підходи та методи. *Бізнес Інформ*. 2023. № 1. С. 203–209.
10. Калініченко З. Д. Ризик-менеджмент: навч. посібн. для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент». Дніпровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2021. 224 с.
11. Копилюк О.І., Гузар У.Є., Гута С.В. Сучасні підходи до організації системи фінансово-економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. № 3. С. 229–234.
12. Ляхович О., Оплачко І. Економічна безпека та прозорість підприємств в умовах цифровізації. *Вісник НУВГП*. 2021. №2(94). С. 100-109.
13. Огренич, Ю. (2024). СТАН ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ. *Економічний простір*, (189), 12-18. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-2>
14. Олійник, І. (2024). УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ АДАПТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*, (2 (112), 52-59. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-2-8>
15. Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову. 2024. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstructionneeds-assessment-released> (дата звернення 14.11.2024).
16. Пильнова В. П., Гавриш О. М., Капелюшна Т. В. Формування системи управління підприємницькими ризиками. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 24. С. 51–57.
17. Романчик Т. В. Небезпека, загроза, ризик: аналіз термінологічного апарату теорії економічної безпеки. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2020. № 17. С. 257-267.

18. Романюк, Н. (2022). КЛАСИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ РИЗИКУ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА РЕЗУЛЬТАТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ БІЗНЕС-СТРУКТУР. *Економічний простір*, (181), 132-137. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-23> (дата звернення: 04.11.2024).
19. Салдан, І. О., Садовський, Т. А., Сорока, В. А., Дубик, А. О., & Пуш, З. І. (2023). ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, (36). Retrieved from <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1316>
20. Тарлопов, І. (2024). СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПРИ ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ. *Економіка та суспільство*, (67). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-49>
21. Тітов, В. (2024). ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ: ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ, ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ НИМИ У ПРОМИСЛОВОМУ МАРКЕТИНГУ. *Сталий розвиток економіки*, (3(50)), с. 378-381. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-56> (дата звернення: 04.11.2024).
22. Тиркало Ю. Підприємницькі ризики: причини, наслідки та управління (теоретичні аспекти). *Traektoriâ Nauki = Path of Science*. 2022. Vol. 8. № 1. URL: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/download/1121/980>
23. Щукін Д.В. Управління ризиками в діяльності промислових підприємств: сутність та класифікація. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2019. № 18. С. 68–76.
24. Crawford J., Jabbour M. The relationship between enterprise risk management and managerial judgement in decision-making: A systematic literature review. *International Journal of Management Reviews*. 2024. Vol. 26. P. 110–136. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/ijmr.12337>
25. I. Posokhov, V. Dyuzhev, Yu. Zhadan. Risk management of industrial enterprises: theory and methodology: monograph. Kharkiv: Publishing House I. Ivanchenka, 2020. pp. 1–48; 157–168.

ДОДАТКИ